

A Humán Tudományok Doktori Iskola önértékelése

1. A doktori iskola bemutatása

1.1. A doktori iskola múltja és jelene

A Debreceni Egyetemen működő Humán Tudományok Doktori Iskola hagyományait mintegy száz évre vezeti vissza. A XX. század elején alakult tudományegyetem Filozófia Tanszékéből fokozatosan nőtt ki előbb a pedagógia (1918, ma: neveléstudományok), később a lélektan (1925, ma: pszichológia), a felnőtt nevelés és közművelődés (1964, ma: andragógia), végül a szociológia (1984) oktatási-kutatási egysége. E tudományágaknak a két világháború között jelentős képviselői és kutató műhelyei voltak Debrecenben. A filozófia, a neveléstudomány és a pszichológia együttműködése a tanárképzésben és az ehhez kötődő kutatások révén folyamatos volt, majd emellett a kilencvenes években a négy terület önálló szakos képzéseire három önálló doktori program épült rá, melyek 2000-től egy doktori iskolát alkotnak. A három tudományágas doktori iskola 2013-tól négy tudományág együttműködésében folytatja munkáját. Bár a négy terület szervezeti egységeiben a kutatók – bekapcsolódva a hazai és nemzetközi tudományos élet vérkeringésébe – ma szerteágazó kutatásokat végeznek, közös jellegzetességként megmaradt, hogy tevékenységüket szellemtudományi orientáció hatja át, amelyben különösen erős a társadalmi és történeti tájékozódás, valamint a tanárképzés révén a megismerés problémáira való filozófiai, neveléstudományi, pszichológiai és szociológiai reflexió, illetve az alkalmazott filozófia és etika felé való nyitás a filozófián belül. A filozófia, a neveléstudományok, a pszichológia és a szociológia széles határterületének összefüggései számos együttműködési lehetőséget kínáltak és kínálnak, amivel a jövőben is élni kívánunk. Emellett minden program megőrzi önálló kutatási arculatát is, melyek legfőbb vonásait röviden összefoglaljuk.

A Filozófia Program tematikai súlypontja a tágabb értelemben vett modern filozófia. A többciklusú felsőoktatási képzési struktúrában (szabad bölcsészet BA, valamint filozófia és esztétika MA) is sikerült megőrizni az eddig arculatot. A doktoranduszok kutatási témái az eddigi arculathoz kötődnek. Ugyanakkor ösztönözzük a tágabb orientálódást is, erősítve a doktori iskolán illetve a karon és az intézményen belüli, valamint más intézményekkel közös együttműködési formákat. *Programvezető: Prof. Dr. Angyalosi Gergely.*

A Neveléstudományi Program kutatásainak középpontjában az oktatás, nevelés, szakképzés és művelődés mai problémái állnak, melyeket történeti és társadalmi összefüggéseiben vizsgál. Az oktatásügy folyamatainak összefüggésrendszere kitágult, komplexitása megsokszorozódott, a neveléstudomány hatóköre a vizsgálatok diszciplináris, tematikus és térbeli kereteit tekintve túllépett az osztálytermi folyamatokon. Az oktatási rendszerek dinamikusán növekednek, egyre több társadalmi és életkori csoportot érnek el, s szervezetileg is igen sokszínűvé válnak. Mivel ezek a problémák mélyen ágyazódnak Közép-Európa múltjába és jelenébe, a program különös fontosságot tulajdonít a nemzetközi összehasonlításoknak. A program a határon átnyúló térség tanárképzéssel foglalkozó felsőoktatási intézményei számára biztosít oktatói-kutatói utánpótlást valamint a régió közoktatásában dolgozó kutatótanárokat fogadja. A Neveléstudományi Program bázisán működik a DE Felsőoktatási Kutató és Fejlesztő Központja (CHERD), amely többnyire azokat a K+F problémákat tárja fel, amik a felsőoktatás átstrukturálódása és nemzetköziesedése során merülnek fel. *Programvezető: Prof. Dr. Pusztai Gabriella.*

A Pszichológia Programot az intézet irányultsága határozza meg. Az alábbi gyakorlat közeli területek emelendők ki: a szervezet- és munkapszichológia, a tehetség pszichológiai és nevelési/oktatási vonatkozásai, valamint a klinikai-mentálhigiénés problematika kérdései. E

kutatási irányokban a hallgatók nagyobb számban bekapcsolódhatnak a munkába. Jelentős azon volt hallgatók száma, akik ezen a területen felsőoktatási intézményben dolgoznak. *Programvezető: Prof. Dr. Münnich Ákos.*

A Szociológia és Társadalompolitika Program tudományos, kutatási profilját a modernkori társadalmak társadalmi integrációjának kérdései jelentik. Ezen belül kiemelt fontosságú a társadalom történeti változásainak, szerkezeti rendszereinek, az egyes társadalmi csoportok integrációs mechanizmusainak vizsgálata, a társadalompolitikai, szociálpolitikai és közpolitikai rendszerek kutatása. A program célja, hogy a szociológia és a társadalompolitika egymással szorosan összekapcsolódó témakörein belül olyan kutatókat képezzen, akik a szociológiai kutatás és társadalompolitikai elemzés elvi alapjaival és metodológiai eljárásaival egyaránt tisztában vannak, és képesek saját kutatásaikkal a választott tématerületükre vonatkozó tudásukat gyarapítani, és olyan magas szintű elméleti és gyakorlati tudással rendelkeznek, melyet kutatóként vagy alkalmazott elemzőként egyaránt széleskörűen hasznosítani tudnak. *Programvezető: Prof. Dr. Kovách Imre.*

1.2. Előrelépés a tudományágak művelői közötti együttműködés terén

A Humán Tudományok Doktori Iskola megfelelésének biztosítására 2009-ben benyújtott dokumentációnkat a MAB elfogadta, majd 2013-ban jóváhagyta a doktori iskola négy tudományágas iskolává bővülését. A 2009-es, a 2013-as valamint a 2017-es állásfoglalás megerősítette, hogy a filozófiai, neveléstudományi, pszichológiai és szociológiai kutatási területek szervesen összefüggenek, kiegészítik és erősítik egymást. A doktori iskola egyik eredménye azoknak a határterületeknek a fölmutatása, amelyek ezen egyetemi tudományos és oktatási tevékenységeket, a filozófiát, a neveléstudományokat, a pszichológiát és a szociológiát eredetileg is összekötötték. De ebbe az irányba hatnak az egyes tudományterületeken korunkban érzékelhető változások, így az interdiszciplinaritás és a kooperációs formák megerősödése, a tudományos eredmények alkalmazásának igénye. Ezek a fejlemények a doktori iskolánk jellege mellett döntésünk helyességét igazolják. Az utóbbi években a koherencia erősítésére tett lépések közül szemmel látható eredményt hoztak a közösen elnyert és végigvitt kutatások, melyek a várhatóan tovább gyarapodó közös témahirdetések reális kutatási alapját is megteremtették.

Csak a legfontosabb, programjaink összefogásában megvalósult korábbi pályázatokat kiemelve megemlítendő a „*European, National and Regional Identity – Theory and Practice*” (HURO), a „*Higher Education for Social Cohesion: Cooperative Research and Development in a Cross-border area*” (HURO), a „*Természettudományos tantárgy-pedagógiai kutatások újszerű, interdiszciplináris megközelítésben*” (OTKA), a „*Teacher Education Central European Research Network*” (Visegrad Fund), a Tanuló régiók Magyarországon (OTKA) valamint A hallgatói eredményességre gyakorolt intézményi hatás (Debreceni Egyetem Kutatási Pályázata), amelyekben az iskola több programjának kutatói működtek együtt. Sikeresen zárult a közös kutatási műhelyé formálódást támogató pályázat, a „*Debreceni Egyetem tudományos képzési műhelyeinek támogatása*” (TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0024), melynek keretében nemcsak számos tanulmány és konferencia-előadás született, hanem közösen szervezett nemzetközi konferenciák is, melyeken az együttműködésben lefolytatott kutatások eredményeit mutattuk be. A pályázat második szakaszában, 2015-ben további közös rendezvényeket és konferenciát (*Doktorandusz találkozó, Társadalomtudományi előadássorozat, A szubjektum topográfiája*) szerveztünk, a doktori kurzusokra neves kutatókat hívhattunk meg. Az utóbbi évek programok közötti kooperációra lehetőséget teremtő kutatásai közül kiemelkedik a Magyar Tudományos Akadémia Tantárgy-pedagógiai Kutatási Programjában támogatást elnyert Idegen Nyelvi Oktatás Kutatócsoport (Témavezető: Polonyi

Tünde), melyben pszichológusok és oktatáskutatók dolgoztak együtt 2016 és 2020 között, akárcsak az ezt megelőző, a pedagógusképzés fejlesztését célzó Szaktárnet program tudományos háttérét képező, s a tanárképzés pályaszocializációs hatékonyságát elemző kutatásokban (Szakmai vezető: Tóth Zoltán). A 2017-2020 között folyó Társadalmi és szervezeti tényezők hatása a felsőoktatási lemorzsolódásra kutatás, melyet az NKFI támogat (Témavezető: Pusztai Gabriella) és a Ruralisation című Horizon 2020 projekt (Projektvezető: Kovach Imre) szociológusok és oktatáskutatók együttműködésén alapul.

A programok kutatóinak interdiszciplináris együttműködése révén korábban is számos közös publikációval is gazdagodtunk. Az „*Európai, nemzeti és regionális identitás*” című 2011-es, a „*Third Mission of Higher Education in a Cross-Border Region*” című 2012-es, az „*Interdisciplinary Research in Humanities*” című, 2013-as, a „*Tanulmányok a levelező és részismereti tanárképzés tantárgypedagógiai tartalmi megújításáért: bölcsésztudományok*” 2014-es tanulmánykötetekben közösen számolnak be kutatási és fejlesztési eredményeikről programjaink kutatói, s közös tanulmányok sora jelent meg a „*Természettudományos tantárgy-pedagógiai kutatások újszerű, interdiszciplináris megközelítésben*” című kutatás során. Az utóbbi években több program összefogásában készült 2015-ben a „*Professional Calling in Higher Education*”, 2016-ban „*A felsőoktatás (hozzáadott) értéke*”, 2017-ben „*A felekezeti oktatás új negyedszázada*”, 2018-ban „*Lemorzsolódás és perzisztencia a felsőoktatásban*” című tanulmánykötetünk. A doktori iskola törzstagjainak szerkesztésében megjelenő folyóiratok (HERJ, Metszetek) több program kutatóinak és doktoranduszának kutatási eredményeit bemutató tanulmányt jelentetett meg. A DI tanácsa ezen felül egy könyvsorozat koncepcióját dolgozta ki a doktoranduszok első angol nyelvű tanulmányainak megjelentetésére. A könyvsorozat alapját egy pályázati támogatással megjelent tanulmánykötet képezi, mely *Interdisciplinary Research in Humanities* címmel jelent meg (Szerk: Angyalosi, G., Münnich, Á., Pusztai, G.). A közösen publikált kutatási eredmények bővülő köre is azt igazolja, hogy a négy tudományterület koherens egységet alkot.

A kutatás mellett a képzés tekintetében a doktori iskola egyre nagyobb súlyt helyezett a kurzuskínálat közös tematikus pontjainak megkeresésére az iskolán belül. Ennek megfelelően formáltuk a kurzusok rendszerét, melyben (1) kötelezővé tettük a doktoranduszok speciális kutatási területéhez kapcsolódó társtudományági (filozófiai, neveléstudományi, pszichológiai és szociológiai) kurzusok hallgatását, (2) valamennyi hallgatónak választania kellett egy „minor” témakört a doktori iskola másik három programjából, (3) a javasolt doktori témák között jelentős számban szerepelnek legalább két-két program közös kutatásai, (4) a különböző tudományágak kutatásmódszertani gyakorlati kurzusainak elérését lehetővé tettük. A tanulmányi kreditek felosztását, a major és minor program részleteit, a kötelező és választható jelleget, a kreditek megszerzésének konkrét feltételeit és formáit a képzési terv részletesen tartalmazza. Az utóbbi évben a Neptun tanulmányi rendszer adatai szerint a hallgatók a következő közös kurzusokat hallgatták: Társadalomfilozófia, Fejezetek a filozófiából, Filozófiai viták és irányzatok, A neveléstudományok paradigmái, Fejezetek a neveléstudományból, A neveléstudományok irányzatai, A modern pszichológia: lehetőségek és irányzatok, Fejezetek a pszichológiából, A modern pszichológia irányzatai, Fejezetek a szociológiából, A szociológia irányzatai. A közös kurzusok teljesítésének feltétele a vizsgált kutatási probléma interdiszciplináris szemléletét bemutató esszé megalkotása. A doktoranduszok munkái azt bizonyítják, hogy a programok közötti együttműködés ezen formája intellektuális gazdagodásukat segíti elő. A témavezetés programok közötti együttműködéseire is van példa a programban, Héjja Bella, Kovács Karolina, Szelesné Árokszállási Andrea és Markos Valéria esetében. Az együttműködés képzési és vizsgakövetelményekhez kötődő formája az is, hogy a szigorlati, komplex vizsga valamint műhelyvita és védési bizottságokban a téma függvényében bevonunk a

társprogramokban dolgozó oktatókat, kutatókat. Az utóbbi években többek között Horváth Zsófia Irén, Dusa Ágnes Réka és Kovács Edina védési bizottságai kapcsán volt erre példa.

2. A doktori iskola működési feltételei

2.1. Személyi feltételek

A törzstagi összetétel tudományágankénti alakulását áttekintve 2014. őszéig a követelményeknek megfelelő személyi feltételeket három tudományágban, majd 2015-től mind a négy programban folyamatosan sikerült biztosítani. A Filozófia Programban három stabil törzstagi elismeréssel rendelkező egyetemi tanár dolgozik, Prof. Dr. Angyalosi Gergely, Prof. Dr. Bugár István és Prof. Dr. Hévízi Ottó. Prof. Emer. Rózsa Erzsébet emeritus törzstagként támogatja a program munkáját. A Neveléstudományi Programban négy egyetemi tanár, Prof. Dr. Pusztai Gabriella, Prof. Dr. Duffek Mihály, Prof. Dr. Fónai Mihály és Prof. Dr. Polónyi István a korábbi ellenőrzések alkalmával megfelelt törzstagoknak bizonyultak. Két újabb, nem egyetemi tanár törzstag teljesítménye bizonyult megfelelőnek, Dr. habil Engler Ágnesé valamint a 2019. májusában habilitáló Dr. Buda Andrásé. Dr. habil. Rébay Magdolna törzstagi megfelelésének vizsgálatát ezúton kezdeményezzük. A Szociológia Program két egyetemi tanára, Prof. Dr. Kovács Imre és Prof. Dr. Csoba Judit mellett Dr. habil. Czibere Ibolya egyetemi docens alkotja a törzstagi kart. A Pszichológia Program két egyetemi tanár törzstagja Prof. Dr. Münnich Ákos és Prof. Dr. Nagy Beáta Erika mellett Molnárné Dr. habil. Kovács Judit egyetemi docens munkájára stabilan lehet számítani.

A doktori iskola témakiíróinak és oktatóinak száma összehasonlításban igen jelentős, a kutatói és oktatói összetétel minőségét a bázisintézeteken kívül a Debreceni Egyetem más karairól a doktori iskolához csatlakozott kutatók mellett az is emeli, hogy több kutatóközpont (MTA Filozófiai és a TK Szociológiai Intézete és az MTA TK Kisebbségkutató Intézete, az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet valamint az EMTE Alkalmazott Társadalomtudományi Kutatóközpontja) kutatói is részt vesznek a doktori képzésben.

A doktori iskolába jelentkezők száma a tudományterületen évek óta kiemelkedő, 2014-ben 28, 2015-ben 30, 2016-ban 27, 2017-ben 24 és 2018-ban 30 fő jelentkezett. Szakmai felkészültségük az egyetemi oklevelük szerinti szakok (filozófia, esztétika, neveléstudomány, pszichológia, tanár, szociológia) alapján változatos, a doktori iskola vonzáskörzete kelet-nyugati irányban a Székelyföldről a fővárosig, észak-déli irányban az országhatárokig terjed. Az alábbi táblázatban összefoglaljuk a (A = felvett; N=elutasított) hallgatók felvételi eredményeit. A felvételi vizsgán szakmai tájékozottságra maximum 40 pontot, a diploma minősítésére maximum 30 pontot (kitüntetéses/kitűnő 30, jeles/kiváló 25, jó 20), tudományos munkára (publikációk, TDK dolgozat) maximum 30 pontot szerezhettek a felvételizők. Egy világnyelv középfokú nyelvvizsgával igazolt ismerete mellett a további nyelvvizsga teljesítményt többletpontokkal lehet elismerni (2-8 pont). A két évnél régebben megszerzett diplomát, valamint a külföldön szerzett diplomát nem pontozzuk, ekkor a szakmai intelligencia és az addigi tudományos munka maximális pontszáma 15-15 ponttal növekszik.

2.2. Jelentkezők, felvételt nyert doktoranduszok

A felvételi előtt a jelentkezők felkeresik a témavezetőket, egyeztetnek velük, sőt nagyon gyakori a témavezető és a jelentkező tartós együttműködésre épülő (közös munkán alapuló TDK, szakdolgozat) felvételi szándék. Ha a témavezető és a programvezető a jelentkező korábbi eredményeit, szakmai tájékozottságát, érdeklődési területét és

motiváltságát nem tartja a doktori iskola profiljába illőnek, már a felvételi folyamathoz sem ad hozzájárulást (a jelentkezési lapra a kiszemelt témavezető aláírása szükséges). Ez az oka annak, hogy az elutasítási ráta első látásra nagyon alacsonynak tűnik. A pszichológia programban a 2005-ös évben nem hirdettünk felvételt, mert egy rövid időre bizonytalanra vált a professzori utánpótlás. Az átlagok programonként és évenként nem mutatnak nagy kilengéseket. A doktori tanulmányokra felvettek átlagpontszáma az utóbbi években kissé növekedett (2014-ben: 90,1; 2015-ben: 89,2; 2016-ban 89,9; 2017-ben: 90,1; 2018-ban: 91,6), ami - feltételezve a felvételi bizottság következetességét - azt jelzi, hogy (egy 2015. évi mélypont óta) javul a bejutottak tudásának színvonala. Az állami ösztöndíjra felvettek pontszámának átlaga (2014: 94,4; 2015:89,5; 2016: 96; 2017:94,0; 2018: 94,4) általában 3-5%-kal magasabb mint az összes felvett pontszámának átlaga. 2014 és 2017 évek kivételével minden felvételin volt elutasított jelentkező.

A sikeresebb felvételre való felkészítés segítésére egyes alprogramok (nevezetesen a neveléstudományi alprogram) ingyenes felkészítő kurzust indított a jelentkezők számára, (ahová a jelentkezést tervezők viszonylag jelentős számban eljárnak), amely során a jelentkezők kutatómódszertani ismereteit bővítik, felhívják figyelmüket a kutatási területük legfontosabb szakirodalmaira, és segítik a témaválasztásukat, valamint a jelentkezéshez benyújtandó kutatási tervük elkészítését. Az új – rövidebb ciklusú - doktori képzési rendszer bevezetése különösen fontossá tette ez az előkészítő kurzust, mivel elősegíti, hogy a felvettek kiforrott kutatási témával kezdjék meg doktori tanulmányaikat.

A doktori iskolába jeletkezők felvételi pontszámai évenként és programonként 2014-2018

Jelentkező: filozófia	tagozat	szakmai	diploma	tudományos munkásság	nyelv	összesen
2014						
F1	egyéni	55	0	45	3	103
F2	N. állami	40	30	20	3	92
F3	N. állami	34	30	25	3	92
F4	N. önk.	35	25	27	0	87
F5	N. önk.	33	25	20	3	81
neveléstudomány						
F1	N. állami	40	30	30	0	100
F2	N. állami	40	25	30	0	95
F3	N. önk	50	0	40	0	90
F4	N. önk	40	20	30	0	90
F5	N. önk	50	0	35	0	85
F6	N. önk	35	25	30	0	90
F7	N. önk	30	30	20	3	83
F8	N. önk	45	0	40	0	85
F9	N. önk	35	25	20	0	80
F10	N. önk	50	0	45	3	98
F11	N. önk	50	0	40	3	93
F12	N. önk	40	20	25	0	85
F14	N. önk	40	25	25	0	90
F15	N. önk	55	0	45	5	105
F16	N. önk	35	25	30	0	90
F17	N. önk	55	0	40	8	103

F18	N. önk	50	0	30	8	88
pszichológia						
F1	N. állami	40	20	30	3	93
F2	N. önk	40	20	25	0	85
F3	N. önk	20	25	20	5	70
F4	N. önk	37	20	20	3	80
N1		30	25	10	0	65
szociológia						
F1	N. állami	40	25	30	0	95
F2	N. állami	40	25	30	0	95
F3	N. állami	45	0	45	3	93
F4	N. önk	40	25	30	0	95
F5	N. önk	45	0	45	0	90
F6	N. önk	39	25	30	0	95
F7	N. önk	39	25	30	0	95
F8	N. önk	45	0	43	3	91
F9	N. önk	45	0	46	0	91
F10	N. önk	45	0	45	3	93
F11	N. önk	45	0	45	3	93
2015						
filozófia	tagozat	szakmai	diploma	tudományos munkásság	nyelv	összesen
F1	N. állami	40	30	25	3	98
F2	N. állami	40	30	23	0	93
F3	N. önk.	30	25	30	3	88
F4	N. önk.	35	20	20	0	75
F5	N. önk.	35	25	30	0	90
neveléstudomány						
F1	N. állami	40	0	55	0	95
F2	N. állami	40	25	30	3	98
F3	N. állami	40	0	45	0	85
F4	N. állami	40	25	30	0	95
F5	N. állami	40	20	30	0	90
F6	N. önk	35	0	55	0	90
F7	N. önk	30	30	30	3	90
F8	N. önk	50	0	45	0	95
F9	N. önk	50	0	40	0	90
F10	N. önk	55	0	30	0	85
F11	N. önk	20	30	30	3	83
F12	N. önk	55	0	45	0	100
F14	N. önk	45	0	55	0	100
F15	N. önk	40	25	30	0	95
N1	Nem	30	0	20	0	50
szociológia						
F1	N. állami	40	25	30	0	95
F2	N. állami	47	0	45	3	95
F3	N. állami	50	0	35	0	85
F4	N. állami	40	0	30	0	70

F5	N. állami	40	0	35	0	75
F6	egyéni	53	0	42	0	95
F7	N. önk	40	30	30	0	100
F8	N. önk	35	25	15	0	75
F9	N. önk	40	0	30	0	70
F10	N. önk	40	20	25	0	85
F11	N. önk	40	25	30	10	105
F12	N. önk	45	0	30	5	80
F13	N. önk	53	0	40	0	93
F14	N. önk	50	0	35	0	85
2016						
filozófia	tagozat	szakmai	diploma	tudományos munkásság	nyelv	összesen
F1	N. állami	40	30	20	2	92
F2	N. állami	35	30	20	2	87
F3	N. önk.	30	20	20	2	72
neveléstudomány						
F1	N. állami	40	25	30	0	95
F2	egyéni	55	0	35	3	93
F3	egyéni	55	0	45	0	100
F4	N. önk	40	0	45	5	90
F5	N. önk	30	25	25	5	85
F6	N. önk	45	0	35	3	83
F7	N. önk	40	25	25	0	90
F8	N. önk	40	25	25	0	90
F9	N. önk	55	0	45	0	100
F10	N. önk	40	0	45	0	85
F11	N. önk	45	0	30	5	80
F12	N. önk	55	0	30	0	85
F14	N. önk	50	0	30	8	88
F15	N. önk	30	25	30	0	85
F16	N. önk	40	25	30	0	95
F17	N. önk	45	0	45	3	93
F18	N. önk	40	25	30	0	95
F19	N. önk	45	0	30	8	83
N1	nem	10	20	30	0	60
N2	nem	30	0	10	3	43
pszichológia						
F1	N. állami	40	30	30	3	103
F2	N. állami	40	30	30	0	100
F3	N. önk	30	0	45	0	75
F4	N. önk	40	30	20	0	90
F5	N. önk	50	0	45	0	95
szociológia						
F1	N. állami	40	25	30	3	98
F2	N. állami	40	25	29	3	97
F3	N. önk	39	20	30	0	89
F4	N. önk	31	25	30	3	89

F5	N. önk	33	25	30	0	88
F6	N. önk	33	25	30	0	88
N1	nem	21	25	0	0	46
2017						
filozófia	tagozat	szakmai	diploma	tudományos munkásság	nyelv	összesen
F1	N. állami	40	25	27	0	92
F2	N. állami	55	0	45	0	100
neveléstudomány						
F1	N. állami	40	25	30	0	95
F2	N. állami	55	0	40	5	100
F3	N. állami	45	0	40	5	90
F4	N. önk	40	25	30	0	95
F5	N. önk	55	0	40	0	95
F6	N. önk	50	0	45	0	95
F7	N. önk	30	20	30	0	80
F8	N. önk	50	0	40	5	95
F9	N. önk	30	25	30	0	85
F10	N. önk	45	0	45	0	90
F11	N. önk	45	0	45	5	95
F12	N. önk	45	0	40	3	88
N1	nem	15	25	15	2	57
pszichológia						
F1	N. állami	40	25	30	0	95
F2	N. önk	40	0	20	0	60
F3	N. önk	40	30	30	3	103
F4	N. önk	20	30	30	5	85
N1	nem	19	20	19	0	58
szociológia						
F1	N. állami	40	25	30	0	95
F2	N. állami	34	30	30		94
F3	N. állami	55	0	30	0	85
F4	N. önk	55	0	27	3	85
F5	N. önk	55	0	29	3	87
F6	N. önk	55	0	30	0	85
F7	N. önk	40	20	28	0	88
F8	N. önk	55	0	30	0	85
2018						
filozófia	tagozat	szakmai	diploma	tudományos munkásság	nyelv	összesen
F1	N. állami	40	30	30	2	102
F2	N. állami	40	30	30	0	100
F3	N. állami	40	30	20	5	95
F4	N. állami	55	0	35	3	93
neveléstudomány						
F1	N. állami	40	25	30	0	95
F2	N. állami	47	0	40	3	90
F3	N. állami	45	0	40	5	90
F4	N. önk	55	0	35	0	90

F5	N. önk	30	25	30	0	85
F6	N. önk	50	0	40	0	90
F7	N. önk	55	0	45	0	100
F8	N. önk	55	0	45	0	100
F9	N. önk	55	0	45	0	100
pszichológia						
F1	N. állami	38	30	28	2	98
F2	N. állami	40	30	30	3	103
F3	N. önk	35	20	20	0	75
F4	N. önk	45	0	35	3	83
F5	N. önk	45	0	40	5	90
F6	N. önk	45	0	35	0	80
F7	N. önk	35	25	20	5	85
N1	N. Á nem	35	30	20	5	90
N2	N. Á nem	30	25	25	5	85
szociológia						
F1	N. állami	40	25	30	4	99
F2	N. állami	40	25	30	2	97
F3	N. állami	53	0	30	2	85
F4	N. állami	53	0	30	0	88
F5	N. állami	48	0	38	0	86
F6	egyéni	50	0	45	03	98
F7	N. önk	53	0	30	0	83
F8	N. önk	50	0	30	5	85
F9	N. önk.	36	25	27	3	91
N1	nem	30	0	18	0	48

A 2014-es akkreditáció óta állami ösztöndíjas és önköltséges doktoranduszok száma

	<i>Ösztöndíjasok*</i>	<i>Önköltségesek</i>
Filozófia Program	12	3
Neveléstudományi Program	16	46
Pszichológia Program	5	13
Szociológia Program	19	25

**Határon túli és töredék ösztöndíjas időszakokat is beszámítva.*

2.3. Infrastrukturális feltételek

A Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár köteles könyvtár. Nemzeti könyvtár jellegéből adódóan könyv- és folyóirat-állománya kiemelkedően gazdag. Az intézeti könyvtárak többé-kevésbé rendelkeznek a szakmailag legfontosabb folyóiratokkal, de a Debreceni Egyetemen elérhető számos teljes szövegek olvasását lehetővé tevő folyóirat-adatbázis. A Filozófia Intézet könyvtárában a DEENK központi folyóirattár kínálatát kiegészítve megtalálhatók a legfontosabb folyóiratok: Zeitschrift für Philosophie, Journal of the History of Philosophy, Magyar Filozófiai Szemle stb. A Pszichológia Intézet

könyvtárban rendelkezésre álló folyóiratok az Annual Review of Psychology, Developmental Psychology, Journal of Applied Psychology, Journal of Personality and Social Psychology, Psykologa, Psychological Review, Acta Psychologica Debrecina, Addiktológia, Alkalmazott Pszichológia, Fordulópont, Gyermek- és Ifjúságvédelem, Gyermekvédelem, Nevelőközösségek, Híd, Kharon –Thanatológiai Szemle, Magyar Pszichológiai Szemle, Mentálhigiéné és Pszichoszomatika, Psychiatria Hungarica, Pszichológia, Pszichoterápia, Serdülő- és Gyermekpszichoterápia, Szenvedélybetegségek, Társadalmi Beilleszkedési Zavarok, Thalassa, Tudomány és Lélek, Végeken. A Neveléstudományok Intézetének Kiss Árpád- és a Karácsony Sándor-Gyűjteményének Könyvtárában kézbe vehetők a European Education, Comparative Education, Review of Educational Research, International Sociology, Educational Development, Zeitschrift für Pädagogik, Magyar Pedagógia, Educatio, Új Pedagógiai Szemle, Iskolakultúra, Neveléstörténet, Pedagógusképzés, Új Ifjúsági Szemle, Szociológiai Szemle, Magyar Tudomány, Debreceni Szemle, Valóság, Ethics, Humánpolitikai Szemle, Kapocs, Felnőttoktatás és az Esély című folyóiratok. Továbbá könyvtárunk rendelkezik számos nemzetközi enciklopédiával, többek között a Pergamon Kiadó oktatásügyi sorozatával (1990-2005) és az Elsevier Academic Kiadó 2010-es, nyolckötetes nemzetközi enciklopédiájával, valamint a Kluwer, a Sage, a Routledge, a Beltz és a Klett-Kotta számos 2000 után megjelent kézikönyvével. A könyvtár mellett két jelentős debreceni neveléstudós hagyatékát tartalmazó gyűjtemény kap helyet: a Kiss Árpád-Gyűjtemény valamint a Karácsony Sándor-Gyűjtemény, melyek kutathatók. Egészében véve tehát megfelelőnek mondható a könyv- és folyóirat-állomány. Az Egyetemi Könyvtár, a városban rendelkezésre álló könyvtárak (pl. a Református Kollégiumé), valamint a hazai és nemzetközi kapcsolataink, illetve egyéni könyv- és folyóiratbeszerzések révén biztosítani tudjuk a hallgatók tájékozódását ezen a téren is. A doktoranduszok rendelkezésére áll a DEENK könyvtárközi kölcsönzési szolgáltatása, melynek költségeit a törzstagok, témavezetők kutatási projektjei terhére átvállaljuk. A doktoranduszok ezen a csatornán akár néhány órán belül hozzájuthatnak nemzetközi kézikönyvek, folyóiratok elektronikus példányaihoz.

A doktori iskola programjai az egyetem főépületében, illetve Pszichológia Intézet épületében működnek. A közelmúlt intézményfejlesztései nyomán az egyetem főépületén belül jelentős változások történtek. Nőtt a kiscsoportos munkára igénybe vehető terem száma, ezek interneteléréssel, „mobil” vetítési lehetőséggel vannak felszerelve. Kari szinten igaz, hogy valamennyi iroda és oktatói szoba rendelkezik internethez történő csatlakozási lehetőséggel, s több tanteremben telepített számítógép (internethozzáféréssel) és projektor található. Az elmúlt évek fejlesztéseinek eredményeképpen az egyetem területén kiépült a vezeték nélküli internetes hálózat.

A hallgatók nagyméretű adatbázisok tárolására alkalmas asztali számítógéphez való hozzáférését a karon három további számítógépes teremben, az Egyetemi Könyvtár illetve az Informatikai és Számítástechnikai Központ (ISZK) összességében közel 200 számítógépe biztosítja. Az informatikai park felújítása folyamatos, ennek eredményeként a doktoranduszok számára a számítógépes ellátottságot megfelelőnek mondhatjuk. A doktorhallgatók olyan IKT és egyéb technikai eszközöket használnak, melyek kifejezetten a doktori képzés céljait szolgálják. A Neveléstudományi Program hallgatóinak doktori szobájában 6 PC, 2 laptop, 1 projektor, 1 nyomtató/fénymásoló áll rendelkezésre, s a program kurzusainak jelentős része egy számítógéppel és projektorral felszerelt tanteremben valamint az oktatói irodákban zajlik. A Pszichológia Programban résztvevő ösztöndíjas doktoranduszok mindegyike saját számítógéppel és nyomtatóval rendelkezik, az intézet négy tanszékének fénymásolóját használhatják. A Pszichológia Program kurzusai az intézet számítógéppel és projektorral felszerelt termeiben zajlanak. A Filozófia Programnak helyet adó Filozófia Intézet doktori szemináriumi szobájában egy személyi számítógép és nyomtató található, 2 projektor és 1 laptop és az Intézet fénymásoló gépe áll rendelkezésre. Mindezekon kívül a hallgatók szükség

esetén igénybe vehetik témavezető oktatóik kutatási eszközeit is. A Szociológia és Társadalompolitika Program szakkönyvtári háttere megfelelő: a hallgatók és az oktatók az egyetemi könyvtár szakanyagai mellett hozzáférnek többek között a legnagyobb társadalomtudományi online cikkgyűjteményekhez, felületekhez.

Az infrastruktúra-fejlesztés tekintetében folyamatosan formálódik az a kutatási tér, amely a kutatók és a doktoranduszok számára biztosított kutatószobákat, számítógépes labort és a kutatási dokumentáció raktározási terét foglalja magában. A szociológia ebben a tekintetben a neveléstudományokkal és a pszichológiával együtt a természettudományokhoz hasonló eszközigénnyel rendelkezik, a korszerű elemzési technikákhoz szükséges számítógépes szoftverek biztosítása folyamatos erőfeszítéseket igényel.

3. A doktori iskola eredményei az utóbbi években

3.1. A doktori fokozatszerzés mutatói

A 2014-es akkreditáció óta eltelt években a doktori iskolában 59 fokozatszerzés történt, a Filozófia Programban 10, a Neveléstudományi Programban 28 és a Pszichológia Programban 18 és a Szociológiai programban 3. Ez az ugyanezen idő alatt belépők majdnem fele. A fokozatszerzés során kapott értékelés alapján elsősorban az értékelési kultúrára következtethetünk. A korábbi ciklusban és a legutóbbi öt évben egyértelműen megfigyelhető, hogy a Bölcsészettudományi területen a Humán Tudományok Doktori Iskola alkalmazza a legszigorúbb kimeneti értékelést. A filozófia programban védettek fele cum laude, fele summa cum laude értékelést kapott, a neveléstudományban 19 cum laude és 9 summa cum laude értékelés született, a pszichológia programban 2 cum laude és 16 summa cum laude, s a szociológia programban 2 dolgozat cum laude minősítést kapott, miközben 1 summa cum laude született.

A 2014-es akkreditáció óta készült értekezések szerzői, címei, témavezetői és értékelései

Stark Gabriella Mária Kisebbségi magyar pedagógusjelöltek tanulási útvonalai (összehasonlító megközelítésben) Témavezető: Kozma Tamás Összesített értékelés: cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Kovács Edina Mária A társadalmi nem hatása a pedagógusok szakmai céljaira, karrierútvjára és elkötelezettségére Témavezető: Chrappán Magdolna Összesített értékelés: cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság cum laude minősítéssel értékelte.
Fülekine Joó Anikó Olvasás és közösségi interakció: a perszuazív kommunikáció hatása általános és középiskolás fiútanulók olvasási attitűdjére Témavezető: Bujdosóné Dani Erzsébet

Összesített értékelés: cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság cum laude minősítéssel értékelte.
Hegedűs Roland Hátrányos helyzetűek a közép- és felsőfokú oktatásban Hátrányos helyzetű tanulók középiskolai teljesítménye és felsőoktatásba való bejutásuk jellemzői, különös tekintettel a területi különbségekre Témavezető: Teperics Károly - Györgyi Zoltán Összesített értékelés: summa cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Péter Szabina A sokaság képei – Művészet és filozófia komplementaritása Témavezető: Angyalosi Gergely Összesített értékelés: cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság cum laude minősítéssel értékelte.
Lestyán Erzsébet Tanulási jellemzők fejlődése 10 – 14 éves korban differenciált foglalkoztatási programban résztvevő tanulóknál Témavezető: Dávid Imre Összesített értékelés: cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság cum laude minősítéssel értékelte.
Ujvárosi Andrea Az idegen nyelvű interpretáció a magánének tanításában Témavezető: Bocsi Veronika Összesített értékelés: cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság cum laude minősítéssel értékelte.
Ceglédi Tímea Reziliencia és felsőoktatás. Beteljesül a reziliencia ígérete vagy élesednek a társadalmi egyenlőtlenségek a felsőoktatásban? Témavezető: Fényes Hajnalka Összesített értékelés: summa cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Galán Anita Digitális egyenlőtlenségek a debreceni fiatalok körében Témavezető: Csoba Judit Összesített értékelés: summa cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott.

A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Urbinné Borbély Szilvia A mindennapi testnevelés implementációjának megítélése az észak-alföldi régióban Témavezető: Fónai Mihály Összesített értékelés: cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Sipeki Irén Társadalmi egyenlőtlenségek és pályaválasztás Témavezető: Czibere Ibolya Összesített értékelés: cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság cum laude minősítéssel értékelte.
Ceglédi Erzsébet Oktatáspszichológiai háttértényezők szerepe a biológiatanítás hatékonyságában Témavezető: Balogh László Összesített értékelés: cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Szűcs Tímea Az alapfokú művészeti iskolák működése és társadalmi környezete Egy esélynövelő iskolatípus? Témavezető: Duffek Mihály - Juhász Erika Összesített értékelés: summa cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Fintor Gábor János Implementáció és tanulói attitűdök, A mindennapos testnevelés funkciója egy hátrányos helyzetű régió iskoláiban Témavezető: Szabó József Összesített értékelés: cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Berei Emese Beáta A méltányosság percepciói és befogadással kapcsolatos attitűdök felsőoktatási hallgatók körében Témavezető: Flóra Gábor - Gönczi Ibolya Összesített értékelés: cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság cum laude minősítéssel értékelte.
Morvai Laura Ora et labora? Egyházi középiskolások eredményessége a 2010 utáni szektorbővülést követően Témavezető: Pusztai Gabriella

Összesített értékelés: summa cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Tánczos Péter Szubverzió a modern filozófiában: Felforgató gondolatalakzatok Friedrich Schlegel, Soren Kierkegaard és Friedrich Nietzsche munkáiban Témavezető: Angyalosi Gergely Összesített értékelés: summa cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Deákné Dusa Ágnes Réka Nemzetköziesedés a Debreceni Egyetemen: A hallgatói mobilitás mint a nemzetköziesedés célja és eszköze Témavezető: Szabó Ildikó- Engler Ágnes Összesített értékelés: summa cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Bordás Andrea Romániai magyar pedagógusok szakmai fejlődése – narratívák a rendszeren belülről Témavezető: Szabó László Tamás Összesített értékelés: cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Mező Katalin A kreativitás időbeli aspektusai Témavezető: Tóth László Összesített értékelés: summa cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Sztancsik Veronika A szkizofrénia betegség reprezentációja és a megbélyegzés Témavezető: Pék Győző Összesített értékelés: summa cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Barkaszi Irén Effects of extreme environments on cognitive processes using the method of event-related potentials Témavezető: Balázs László Összesített értékelés: summa cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.

minősítéssel értékelte. Mohácsi Bernadett A policisztás ovárium szindrómával élők életminőségét negatív irányba befolyásoló tényezők kvantitatív és kvalitatív vizsgálata Témavezető: Szemán-Nagy Anita - Máth János Összesített értékelés: summa cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Pásztor Rita Gizella Kisebbségi és kettős kisebbségi létben élő fiatalok továbbtanulási aspirációi egy hátrányos helyzetű térségben Témavezető: Csoba Judit Összesített értékelés: cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Portik Erzsébet Edit "Jó" gyermekek - felnőtt szemmel Témavezető: Fenyő Imre Összesített értékelés: cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság cum laude minősítéssel értékelte.
Tamusné Molnár Viktória Művészeti nevelés az Egyetem falai között és azon túl, A debreceni tudományegyetem bölcsészettudományi kara oktatóinak művészeti, művészetelméleti és művészetpártoló tevékenysége 1914-1949 Témavezető: Rébay Magdolna Összesített értékelés: cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság cum laude minősítéssel értékelte.
Szelesné Árokszállási Andrea Rekrutáció és pályaszocializáció regionális összehasonlításban. Mentőtiszt szakirányon tanuló hallgatók érték- és pályaeorientációja Témavezető: Murányi István Összesített értékelés: cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság rite minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság cum laude minősítéssel értékelte.
Belényi Emese Hajnalka Többszörös kisebbségben: identitás és oktatási inklúzió egy romániai magyar siket közösségben Témavezető: Pető Ildikó Összesített értékelés: cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Támbo Renátó Gyermekek és gyermeknevelés a vásznakon. A dualizmus kori gyermekszemlélet

megjelenítése egy festőiskola példáján Témavezető: Rébay Magdolna Összesített értékelés: cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Horváth Zsófia Irén A kisebbségi magyar közoktatás regionális vetületei A romániai magyar általános iskolás tanulók családi és iskolai környezetének szerepe az egyéni és közösségi identitás alakulásában Témavezető: Engler Ágnes Összesített értékelés: cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság rite minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság cum laude minősítéssel értékelte.
Balassa Bence A tudat komfortzónáján kívül – Nietzsche perspektivizmusa Témavezető: Pólik József Összesített értékelés: cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság cum laude minősítéssel értékelte.
Szabó Attila Phenomenology and psychosomatics: a Jungian and post-Jungian approach Témavezető: Kelemen István Összesített értékelés: summa cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Karap Zoltán A XX. századi zene kritikai fordulata eszméletörténeti kontextusban Témavezető: Rózsa Erzsébet- Csobó Péter Összesített értékelés: summa cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Hőgye-Nagy Ágnes A biztonságos közúti viselkedést befolyásoló tényezők és a közlekedés biztonsági kultúrájának vizsgálata, módszertani megfontolásai Témavezető: Münnich Ákos Összesített értékelés: summa cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Podlovics Éva Livia Heidegger korai filozófiájának rejtett etikája Témavezető: Schwendtner Tibor Összesített értékelés: cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos

eredményei a bírálati eljárásban cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság cum laude minősítéssel értékelte.
Soltész Péter A világnézet fogalmának szerepe Friedrich Wilhelm Nietzsche II. világháború előtti magyar recepciójában. Témavezető: Hévízi Ottó Összesített értékelés: cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság cum laude minősítéssel értékelte.
Kecskés-Kovács Krisztina A vizuális automatikus változás detekció elektrofiziológiai vizsgálata Témavezető: Czígler István Összesített értékelés: summa cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Nótin Ágnes Iskolai szorongásformák megjelenése középiskolás tanulóknál Témavezető: Páskuné Kiss Judit Összesített értékelés: summa cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Bicsák Zsanett Ágnes Vált(ak)ozó olvasatok Johann Friedrich Herbart pedagógiájának hazai recepciójában Témavezető: Brezsnýánszky László Összesített értékelés: summa cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Takács Tamara Közösségi kötődés és identitás egy határmenti felsőoktatási térségben Témavezető: Brezsnýánszky László Összesített értékelés: cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság cum laude minősítéssel értékelte.
Neszt Judit A középfokú elemi iskolai tanítóképzők intézményrendszerének kiépülése és változásai 1828-tól 1945-ig Témavezető: Orosz Gábor Összesített értékelés: cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság cum laude minősítéssel értékelte.
Tózsér Zoltán Részidősek a felsőoktatásban - Egy határon átnyúló régió részidős hallgatóinak a vizsgálata Témavezető: Kozma Tamás- Erdei Gábor

Összesített értékelés: cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság cum laude minősítéssel értékelte.
Szabó Gergely Sándor Az elvárások és a hanginger szerepe a binaurális ütemek fenomenológiai hatásaiban Témavezető: Szabó Csaba Összesített értékelés: summa cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Papp Gábor A jóvátétel megbocsátásra gyakorolt hatása Témavezető: Molnárné Kovács Judit Összesített értékelés: summa cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Bernáth Ágnes Az elmeolvasás és az elmeolvasásra irányuló igény szerepe egészséges felnőtt személyek társas viselkedésében Témavezető: Molnárné Kovács Judit Összesített értékelés: summa cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Kovács Klára A sportolás mint támogató faktor a felsőoktatásban Témavezető: Szabó Ildikó Összesített értékelés: summa cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Homoki Andrea A gyermekvédelmi gondozottak reziliencia vizsgálata a Dél-alföldi és az Észak-alföldi régióban Témavezető: Gönczi Ibolya Összesített értékelés: cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság rite minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság cum laude minősítéssel értékelte.
Kovács Zsuzsanna Malignus emlődaganyatos betegek életminőséghez kapcsolódó korrelátumai és a multidiszciplináris pszichoszociális intervenciók hatása a gyógyulási folyamatban Témavezető: Szabó Csaba Összesített értékelés: summa cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.

minősítéssel értékelte. Robu Magda Az istenreprezentáció kognitív szempontú vizsgálata Témavezető: Pék Győző Összesített értékelés: summa cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Pántya József Helyzetbe hozni vagy helyzetbe kerülni? A fölérendelt szerep, a machiavellizmus és a társas értékorientáció hatalmi viselkedést befolyásoló hatásainak kísérletes vizsgálata Témavezető: Molnárné Kovács Judit Összesített értékelés: summa cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Molnár Judit Posztpartum szorongás az anyák kötődési jellemzőinek tükrében Témavezető: Pék Győző Összesített értékelés: summa cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Almássy Zsuzsanna Nehézségek a szülővé válás útján: a férfiak depressziójának vizsgálata normatív és paranormatív krízis mentén Témavezető: Pék Győző Összesített értékelés: summa cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Bodnár János Kristóf A hallgatás radikalitása - Közelítések a wittgensteini gondolatrendszer terapeutikus olvasatához Témavezető: Kelemen István Összesített értékelés: summa cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Soós Sándor Balázs A zen mint filozófia, illetve a zen buddhizmus mint tudati háttér fogalmának vizsgálata Nisida Kitaró Dzen no Kenkjú című írásának szemelvényei alapján Témavezető: Bugár István Összesített értékelés: cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Rácz Sándor Lehetséges-e a politikai közösség igazságos újraalkotása? Erkölcsi érvelés a demokratikus politikában Témavezető: Bujalos István

Összesített értékelés: summa cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Bacska Katinka Mit ér (el) a tanár, ha közép-európai? Alacsony státusú diákokat tanító eredményes tanárok két közép-európai régióban Témavezető: Pusztai Gabriella Összesített értékelés: summa cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Pataky Nóra Érzéketlen/érzelemmentes (C/U) vonásokkal jellemezhető gyerekek kognitív és affektív területre kiterjedő vizsgálata Témavezető: Kondé Zoltánné Ináncsy-Pap Judit Összesített értékelés: summa cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Garami Erika Kistérségi jellemzők együttes hatása az oktatás eredményességére és a továbbtanulási döntésekre Témavezető: Györgyi Zoltán Összesített értékelés: summa cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban summa cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.
Szolár Éva A Bologna-folyamat Magyarországon. Felsőoktatási reformviták (1999-2009) Témavezető: Murányi István Összesített értékelés: cum laude A jelölt tudományágában szerzett ismereteit a szigorlati bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte. Önálló tudományos munkássága, a doktori értekezésében és megjelent publikációiban leírt tudományos eredményei a bírálati eljárásban cum laude minősítést kapott. A doktori értekezés nyilvános vitáján nyújtott teljesítményét a védési bizottság summa cum laude minősítéssel értékelte.

3.2. A fokozatszerzés időtartamának kitolódása és a lemorzsolódás problémaköre

Az utóbbi öt évben 139 hallgató tett sikeres felvételi vizsgát a doktori iskolánkba, a bölcsészettudományi területen kimagasló érdeklődés mutatkozott a doktori iskolánk által nyújtott képzés iránt. A jelentős számú jelentkezőnek csupán 37%-a (52 fő) jelentkezett állami ösztöndíjas helyre, a további 87 fő vállalta a képzés önköltségének finanszírozását. A doktoranduszok bő négyötöde kiegyenlített creditszerzés mellett halad előre doktori tanulmányai során. Az utóbbi öt év alatt a képzés folyamán a jelentkezők 14%-a (19 fő) töröltette magát, ők döntően költségtérítéses doktoranduszok voltak, akik munka mellett végezték doktori tanulmányaikat.

A képzés megszakításának tipikus oka a megnövekedett munkaterhelés, a megváltozott munkakörülmények, külföldre költözés. Két esetben fordult elő ösztöndíjas doktorandusz távozása, ők tanári munkájukat megszakítva, fizetés nélküli szabadságot kérve tervezték elvégezni a doktori képzést, azonban a pedagógus fizetés és a doktori ösztöndíj mértéke közötti eltérést nem tudták áthidalni.

A 2016-os képzési szerkezetváltás során nemcsak a doktori iskola képzési programját újítottuk meg, hanem több belső mérföldkövet helyeztünk el a doktoranduszok továbbhaladása során, melyek módot adnak egy-egy periódusban elvégzett munka részösszegzésére. A hosszabb időtartamú képzés, a komplex vizsga, a disszertáció elkészült fejezeteinek bemutatása hatására a feladatok kiegyensúlyozottabban oszlanak el. Ezt erősíti a doktoranduszok és a témavezetők szemeszterenkénti beszámoltatásának gyakorlata, mely már korábban is jól működő gyakorlat volt doktori iskolánkban. Mindezek eredményeképpen 2016 óta a felére csökkent a törölt doktoranduszok száma, az utóbbi három évben csupán 6 fő távozott ilyen módon az iskolából.

A doktori képzésben is érzékelhető az az összefüggés, amit általában a passziválás és a lemorzsolódás között leír a szakirodalom, azonban itt nem tapasztaljuk olyan szorosnak ezt a kapcsolatot. A passziválás félévente átlagosan a hallgatók 20%-át érinti. A doktoranduszok több esetben gyermekvállalás miatt passziváltatják magukat, ezután általában töretlenül folytatják a doktori tanulmányaikat.

Korábban jelentős problémát okozott azoknak az abszolutóriummal rendelkezőknek a magas aránya, akiknél a fokozatszerzésre való jelentkezés kitolódása meghaladta a két-három évet. Mivel az új képzési struktúra 2016/17-ben került bevezetésre, jelenleg még csak harmadévesek azok, akiknek öt éven belül kell befejezniük a disszertációjukat. Az első tapasztalatok szerint a komplex vizsgával tagolt doktori tanulmányok feszesebbé tették a doktori képzést, várhatóan nyújtják be disszertációjukat öt év alatt.

Mindazonáltal a lemorzsolódás fogalmának idődimenzióját tudományterület-specifikus jellege és a magánéleti tényezőktől való erős befolyásoltsága miatt óvatosan kell kezelni. A felkészülés időtartamát többek között jelentős mértékben meghatározza a tudományterületek, de még a doktori iskola tudományágai között is kimutatható eltérés, ami a kutatómunka költség- és időigényessége valamint a kutatási pályázati forrásokhoz való hozzáférés tekintetében fennáll. Emellett a hazai tudományos közélet gyors nemzetköziesedése és a magas minőségű publikációs fórumokba való publikálás növekvő igénye mellett ez elvárások teljesítése a doktoranduszok részéről lassúbb ütemben történik. Az iskola képzési eredményességének gyorsabb javulását hátráltatja, hogy a belépő doktoranduszok jelentős része esetén a szakmai tájékozottság és az elkötelezettség mellett is kitapinthatók az előképzettség részleges hiátusai (pl. kutatómódszertan, tudományos írás, statisztikai tudás terén). Ennek oka az, hogy a mesterképzésekben és az osztatlan tanárképzésben nem mindenütt kap elég hangsúlyt a kutatási kompetenciák fejlesztése, s ennek korrigálása a doktori évek alatt történik.

A fokozatszerzés elhúzódását tudományterületi összehasonlításban vizsgálva hangsúlyoznunk kell, hogy a tudományterületünkön bevett, mintegy kétszáz oldal terjedelmű és önálló kutatómunkán és szintetizáló, rendszerző és szövegalkotó képességek meglétét is feltételező doktori értekezés megírása számos más területtel összevethetetlen kiívás, mely önmagában erős szelekciós tényezőt képezve szűri a fokozatszerzésig eljutókat.

A fokozatszerzés elhúzódását vonja maga után az is, hogy a felsőoktatási és tanári munka mellett doktorálók munkahelyi terhei az utóbbi időben határozottan növekedtek, s ezzel párhuzamosan a tanulmányi és kutatói szabadság (sabbatical) intézménye lényegében eltűnt nemcsak a köz-, de a felsőoktatási rendszerből is. A magánéleti szempontokat sem lehet eléggé hangsúlyozni, hiszen a doktori iskolánkban felülreprezentáltan jelen levő női doktoranduszok 1-3 gyermek vállalását is a doktori tanulmányok idejére időzítik. Az

abszolutórium és a fokozat megszerzése között eltelt idő hosszát ezért óvakodunk minőségi kritériumnak tekinteni, hiszen a fokozat megszerzése különböző okokból nem ritkán közel 10 évvel a beiratkozás után történik meg. Tényleges lemorzsolódással, vagyis amikor a doktorandusz és a témavezető egyaránt lemondanak a fokozatszerzésről, ritkábban találkozunk a doktori iskolában, az összes doktorandusz 10-15%-ánál fordul elő. Ennek hátterében egyrészt valamely oktatói vagy a kutatói munkahely megszűnése okozta perspektívatlanság fedezhető fel, más esetekben személyiségbeli sajátosságok (nem elég erős kitartás, csekély önállóság, elégtelen teherbírás, éretlen időkezelés), melyeket lehetetlen a felvételin szűrni. A harmadik ok az egzisztenciális okokból történő lemorzsolódás (a családalapítással, fészekrakással járó többletterhek) a költségtérítéses doktorjelölteket már az első három évben, az ösztöndíjasokat a harmadik év után érinti.

A doktori folyamat elhúzódására és a tényleges lemorzsolódásra további megoldást jelentene az egyetemi kutatási segédmunkatársi álláshelyek és a predoktori ösztöndíjak rendszerének jelentős bővítése, amelyek segítségével felkészíteni és utógondozni is lehetne a képzés előtt és után a doktoranduszokat. A predoktori ösztöndíjak utóbbi évben történt örömteli újramegjelenése mellett is szűkös hozzáférése csak kevesek számára teszik elérhetővé az alkotáshoz szükséges viszonylagos anyagi függetlenséget. A Nemzeti Kiválóság, majd az Új Nemzeti Kiválóság Program keretében több doktoranduszunk által elnyert ösztöndíjak vagy a Debreceni Egyetem Tudományos képzési műhelyeinek támogatása keretében megvalósuló doktoranduszi és doktorjelölti ösztöndíjak egyértelműen enyhítették a lemorzsolódás kockázatát néhány doktoranduszunk esetében.

Az utóbbi években jelentős erőfeszítést tettünk a lemorzsolódás csökkentésére a konkrét publikációs lehetőségek teremtésével, s az abszolutórium után biztosítjuk az egyéni és a csoportos konzultációs lehetőséget, felkínáljuk a kutatási szeminárium folytatólagos látogatásának lehetőségét.

3.3. A doktoranduszok pályázati aktivitása és eredményessége

Doktori iskolánk doktoranduszainak és doktorjelöltjeinek pályázati aktivitása az utóbbi időben kiemelkedő. A beadott és el nem nyert pályázatok száma is figyelemre méltó, s érdemes ezeket is eredményességi mutatóként kezelni, hiszen minden pályázat előkészítése a doktori kutatási téma újragondolását, a korábbi eredmények mérlegelését jelenti a kutatói pályafutás során. A kutatási teljesítmény mellett azonban a pályázati és pontozási rendszerek erős hatással vannak az eredményességi esélyekre. A Nemzeti Kiválóság Program időszakában a pályázati eredményességük erőteljesebben megmutatkozott. Az Új Nemzeti Kiválóság Programban a doktori iskola tudományágai nem tartoztak a preferált területek közé, s az egyetemen belül bölcsészettudományi területre jutó ösztöndíjak száma korlátozott volt. A tanulmányi átlagpontok beszámítása kedvezőtlen fordulatot hozott azokban a programokban, ahol kutatómódszertan, statisztika tárgyakból is jegyet kell szerezni, így a bölcsészettudományi területen belől is hátrányba kerültek pályázóink. A 2019-es évben várhatóan kibővülő UNKP ösztöndíjlehetőségek kedvező fordulatot hozhatnak ezen a téren.

Doktoranduszaink intézeteink Erasmus-kapcsolatai révén pályázhatnak ösztöndíjakra. Évente több doktorandusz és doktorjelölt látogat meg vagy tanul hizamosabb ideig nemzetközileg elismert külföldi kutatóhelyeken. Egyéni ösztöndíjakkal többen töltöttek egy-egy szemesztert külföldön. A Szociológia Programból az elmúlt három évben két doktorandusz vett részt egyéni Erasmus képzésben. Doktorjelöltjeink rendszeresen vesznek részt nemzetközi konferenciákon külföldön, így az IHG (*Internationale Hegel-Gesellschaft*) kétévenkénti rendezvényein, kongresszusain, valamint az EERA (*European Educational Researcher Association*) és az ISORECEA (*International Scientific Organization for Religious Studies in Eastern and Central Europe*) rendezvényein.

A doktoranduszaink által elnyert ösztöndíjak a 2014-es akkreditáció óta

Doktorandusz	Ösztöndíj neve	Periódus	Adományozó
Bene Viktória	„Tehetségből fiatal kutató” A kutatói életpályát támogató tevékenységek a felsőoktatásban	2018-2019	Debreceni Egyetem EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017- 00007
Bene Viktória	Lakiteleki Népfőiskola Felső- Bodrogek Kutatói Kollégium – kutatói ösztöndíj	2017	Lakiteleki Népfőiskola
Bene Viktória	Erasmus+ Ösztöndíj – Isztambul, Törökország, SALTO-YOUTH Resource Centres	2018	Európai Bizottság Erasmus+ Program
Bene Viktória	Új Nemzeti Kiválóság Program Doktori Hallgatói Ösztöndíj	2018	Debreceni Egyetem
Bene Viktória	Erasmus+ Ösztöndíj – Sępólno Krajeńskie, Lengyelország, SALTO- YOUTH Resource Centres	2018	Európai Bizottság Erasmus+ Program
Bene Viktória	„Tehetségből fiatal kutató” A kutatói életpályát támogató tevékenységek a felsőoktatásban	2018-2019	Debreceni Egyetem EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017- 00007
Béres Zsuzsa	Debrecen Venture Catapult program	2018-2019	Debreceni Egyetem EFOP-3.6.1-16-2016-00022
Béres Zsuzsa	Nemzeti Tehetség Program	2018-2019	Emberi Erőforrások Minisztériuma
Béres Zsuzsa	„Tehetségből fiatal kutató” A kutatói életpályát támogató tevékenységek a felsőoktatásban című, EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017- 00007	2018	Debreceni Egyetem EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017- 00007
Béres Zsuzsa	„Tehetségből fiatal kutató” A kutatói életpályát támogató tevékenységek a	2018	Debreceni Egyetem EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017- 00007
Bihari Ildikó	„Tehetségből fiatal kutató” A kutatói életpályát támogató tevékenységek a felsőoktatásban	2019	Debreceni Egyetem EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017- 00007
Dusa Ágnes Réka	TÁMOP-4.2.2.B-15/1/KONV-2015- 0001 számú, „A Debreceni Egyetem tudományos képzési műhelyeinek támogatása”	2015. április 1- től 2015. november 30- ig	Európai Unió, Támop, Széchenyi 2020
Fejes Péter	Új Nemzeti Kiválóság Program felsőoktatási doktori hallgatói ösztöndíj	2016-2017	Emberi Erőforrások Minisztériuma
Fejes Péter	Új Nemzeti Kiválóság Program felsőoktatási doktori hallgatói ösztöndíj	2017-2018	Emberi Erőforrások Minisztériuma
Fodor Szilvia Új	Nemzeti Kiválóság Program, felsőoktatási Fiatal Oktatói, Kutatói Ösztöndíj	2017-2018	Emberi Erőforrások Minisztériuma
Jancsák Csaba	MTA Tantárgy-pedagógiai Kutatási Program kutatócsoport alakítására szóló pályázata	2016-2019	Magyar Tudományos Akadémia
Joó Orsolya	Márton Áron Kutatói Szakkollégiumi Program, Nemzeti Tehetség Program	2015/2016, 2017/2018, 2016	Emberi Erőforrások Minisztérium
Kocsis Zsófia	Új Nemzeti Kiválóság Program felsőoktatási doktori hallgatói ösztöndíj	2018/19-es tanév	Emberi Erőforrások Minisztériuma

Kovács Edina	Új Nemzeti Kiválóság Program, doktorjelölti ösztöndíj	2016-2017	Emberi Erőforrások Minisztériuma az Új Nemzeti Kiválóság Programon keresztül
Kovács Karolina Eszter	Nemzet Fiatal Tehetségeiért Ösztöndíj (NTP-NFTÖ-16)	2016/17 (2016. 11. 01. - 2017. 06. 30.)	Emberi Erőforrások Minisztériuma
Ladancsik Tibor	Debrecen Venture Catapult program	2019	Debreceni Egyetem EFOP-3.6.1-16-2016-00022
Ladancsik Tibor	„Tehetségből fiatal kutató” A kutatói életpályát támogató tevékenységek a felsőoktatásban	2018–2019	Debreceni Egyetem EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00007
Ladancsik Tibor	„Tehetségből fiatal kutató” A kutatói életpályát támogató tevékenységek a felsőoktatásban	2018–2019	Debreceni Egyetem EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00007
Loncsák Noémi	„Tehetségből fiatal kutató” A kutatói életpályát támogató tevékenységek a	2017–2018	Debreceni Egyetem EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00007
Loncsák Noémi	MTA Mobilitás Kutatási Centrum Kiválósági Pályázat	2018-2019	MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont
Malmos Edina	Természettudományos Oktatásért Szabó Szabolcs Emlékére Alapítvány pályázat - konferencia részvétel támogatás	2018. október 1-4. IISES - 6. Teaching & Education Conference	Természettudományos Oktatásért Szabó Szabolcs Emlékére Alapítvány
Markos Valéria	Új Nemzeti Kiválóság Program doktorjelölti ösztöndíj	2018/19-es tanév	Emberi Erőforrások Minisztériuma
Maszlag Fanni	Debrecen Venture Catapult Program: Fiatal kutatói ösztöndíj 2.1 Fiatal kutatói ösztöndíj 3.1	2018-2019	Debreceni Egyetem EFOP-3.6.1-16-2016-00022
Maszlag Fanni	„Tehetségből fiatal kutató” A kutatói életpályát támogató tevékenységek a felsőoktatásban	2018–2019	Debreceni Egyetem EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00007
Máté-Szabó Barbara	Új Nemzeti Kiválóság Program-doktorjelölti ösztöndíj	2018.01.01-2018.05.31.	EMMI
Nemes-Zámbó Gabriella	Debrecen Venture Catapult program	2018–2019	EFOP-3.6.1-16-2016-00022
Nemes-Zámbó Gabriella	„Tehetségből fiatal kutató” A kutatói életpályát támogató tevékenységek a felsőoktatásban	2019	Debreceni Egyetem EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00007
Nemes-Zámbó Gabriella	MTA Mobilitás Kutatási Centrum Kiválósági Pályázat	2018-2019	MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont
Paczári Viktória	Lakiteleki Népfőiskola Felső-Bodroghoz Kutatói Kollégium – kutatói ösztöndíj	2017	Lakiteleki Népfőiskola
Paczári Viktória	Debrecen Venture Catapult program	2018-2019	Debreceni Egyetem EFOP-3.6.1-16-2016-00022
Paczári Viktória	„Tehetségből fiatal kutató” A kutatói életpályát támogató tevékenységek a felsőoktatásban	2018–2019	Debreceni Egyetem EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00007
Paczári Viktória	„Tehetségből fiatal kutató” A kutatói életpályát támogató tevékenységek a felsőoktatásban	2018	Debreceni Egyetem EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00007
Paczári Viktória	MTA Mobilitás Kutatási Centrum Kiválósági Pályázat	2018-2019	MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont
Pallay Katalin	Márton Áron Kutatói Program	2017/2018	Külgazdasági és Külügyminisztérium
Sebestyén Krisztina	Nemzeti Tehetség Program Nemzet Fiatal Tehetségeiért	2017/10-2018/5	
Stark Gabriella	Márton Áron Kutatói Szakkollégiumi	2015	Balassi Intézet

Mária	Ösztöndíj	szeptember-2016 július	
Tódor Imre	Márton Áron Kutatói Szakkollégiumi Program	2015. szeptember 1. – 2016. június 30.	Balassi Intézet–Márton Áron Szakkollégium
Tódor Imre	Ernst Mach Stipendien der Aktion Österreich-Ungarn	2016. március 1. – 2016. június 30.	Österreichischer Austauschdienst (OeAD)
Tódor Imre	Campus Mundi külföldi rövid tanulmányút	2017. január 30. – 2017. február 14.	Tempus Közalapítvány
Tódor Imre	Collegium Talentum Program	2017. február 1. – 2017. június 30.	Sapientia Hungariae Alapítvány; Bethlen Gábor Alap Zrt.
Tódor Imre	Domus szülőföldi (senior) ösztöndíj	2017. október 1. – 2018. március 31.	Magyar Tudományos Akadémia, Domus Alapítvány.
Tódor Imre	Márton Áron Kutatói Program	2017. szeptember 1. – 2018. június 30.	Külgazdasági és Külügyminisztérium
Tóth Dorina Anna	Universitas Alapítvány kutatói díja	2018 január-2018 május	Debreceni Egyetem Universitas Alapítvány
Virginás Zolna	„Tehetségből fiatal kutató” A kutatói életpályát támogató tevékenységek a felsőoktatásban	2018	Debreceni Egyetem

3.4. A törzstagok és témavezetők pályázati aktivitása és eredményessége

A doktori program törzstagjainak és témavezetőinek aktív pályázati tevékenysége növeli annak lehetőségét, hogy a doktoranduszok komoly kutatási tapasztalatot szerezzenek, összehangolt munka részeseként dolgozzanak. Az utóbbi években futó nagyobb pályázatok erre kínáltak növekvő lehetőséget.

A doktori iskola oktatói által vezetett nagyobb kutatási pályázatok a 2014-es akkreditáció óta

<i>Oktató</i>	<i>Pályázat címe</i>	<i>Támogató szervezet</i>
Bugár István	Vallás és antropológia, OTKA kutatási pályázatban, 2010–2015, szenior kutató	OTKA
Bugár István	Anthropological and theological perspectives in Early Christian thought, DE Belső Kutatási Pályázata, 2013– 2016, témavezető	Debreceni Egyetem
Czibere Ibolya	„Mobilitás Kutatási Centrum” Kiválósági Együttműködési Program programvezető (Debreceni Egyetem) 2018-2020	MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont
Czibere Ibolya	"Tehetségből fiatal kutató" A kutatói életpályát támogató tevékenységek a felsőoktatásban programvezető (Debreceni Egyetem BTK) 2017-2020	Debreceni Egyetem EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00007
Csoba Judit	Healthy Ageing Supported by Internet and the Community (HASIC)	HEALTH Program 2014.01.01.- 2016.06.30
Csoba Judit	Innovative Social Investment: Strengthening	Horizon2020

	communities in Europe (InnoSI)	2015.05.01 – 2017.10.30
Csoba Judit	Co-creation of Service Innovation in Europe (CoSIE)	Horizon2020 2017.01.12.-2020.11.30.
Csoba Judit	European Cohort Development Project (ECDP)	Horizon2020 2018.01.01.-2019.12.21.
Csoba Judit	Venture Catapult Program BTK alprogramjának vezetése	EFOP-3.6.1-16-2016-00022 2017.06.01.-2021.09.30
Engler Ágnes	Család és karrier	EMMI 2017
Kovách Imre	PENNY PSYCHOLOGICAL, SOCIAL AND FINANCIAL BARRIERS TO ENERGY EFFICIENCY	Horizon 2020
Kovách Imre	Társadalmi integráció	OTKA
Kovách Imre	MTA Kiválósági Együtműködési Program, Mobilitás Kutatási Centrum projekt	MTA
Kovách Imre	Ruralisation The opening of rural are a store new rural generations, jobs and farms	Horizon2020
Kozma Tamás	Tanuló régiók Magyarországon	OTKA
Krémer Balázs	ACCOMPLISH – ACcelerateCO-creation by setting up a Multi-actor PLatform for Impact from Social Sciences and Humanities (2016-2019 február)	Horizont 2020
Márkus Edina	Community Learning and Social Innovation	EFOP
Murányi István	HARMONIA (Youth in transition countries - innovative potential, new context, new challenges and new problems) 2014-2016 – a magyar team vezetője	National Science Centre (Harmonia Competition) Poland
Murányi István	MYPLACE (Memory, Youth, Political Legacy And Civic Engagement) 2011-2015 – a magyar team vezetője	European Commission, FP7
Murányi István	MYWEB (Memory, Youth, Political Legacy And Civic Engagement) 2015-2016 – a magyar team vezetője	European Commission, FP7
Nagy Beáta	Exchange of experience related to and best practices and measures to reduce health inequalities	AEEK EMMI
Pusztai Gabriella	Institutional Effect on Student Achievement in Higher Education	Debreceni Egyetem
Pusztai Gabriella	Társadalmi és szervezeti tényezők hatása a felsőoktatási lemorzsolódásra	NKFI-OTKA
Pusztai Gabriella	Promoting Excellence in Teaching and Learning in Higher Education (PETRA)	EU K2
Rác Andrea	A gyermekvédelmi és a szociális szakellátásban elhelyezett fogyatékos vagy más okból speciális támogatást igénylő gyermekek ellátását feltáró kutatás 2017, vezető	SZGYF
Rác Andrea	Szülői kompetenciák fejlesztése, erősítése 2017–2018 vezető	BM-NBT / RUBEUS Egyesület
Takács-Miklósi Márta	Reintegráció – tisztek és pedagógusok a társadalom szolgálatában	Magyar Börtönügyi Társaság
Várad Judit	Az extrakurrikuláris művészeti tevékenység lehetőségei és hatása	MMA MMKI

A doktori iskola törzstagjai és oktatói által elnyert ösztöndíjak az utóbbi években igen hatékonyan szolgálták a törzstag felkészülését és a nemzetközi kapcsolatok elmélyítését. A rövidebb időtartamú, nemzetközi konferencia szerepléseket támogató pályázatokat nem soroltuk itt fel, csupán olyan ösztöndíjakat, amelyek esetén a kutató szakmai előrelépése hatással volt a doktori képzés minőségére.

A doktori iskola oktatói által elnyert ösztöndíjak 2014-től

Balogh László Levente	SFB 1150 – Sonderforschungsbereich 1150 „Kulturen des Entscheidens“	2017
Balogh László Levente	Österreich Bibliothek Debrecen	2014–
Bocsi Veronika	Új Nemzeti Kiválóság Bolyai+	2018-2019
Bocsi Veronika	MTA Bolyai János Kutatási Ösztöndíj	2019-2022
Buda András	Campus Hungary ösztöndíj	2014
Buda András	Campus Hungary ösztöndíj	2015
Buda András	CEEPUS Freemover ösztöndíj	2018
Csoba Judit	Quality of Food Intake & Social Exclusion Erasmus IP Antwerpen (Belgium)- oktatói ösztöndíj	2014.03.17.- 2014.03.29.
Csoba Judit	Németország, Mainz a feltételekhez kötött jólléti ellátások rendszerének kialakulása Németországban és Magyarországon – kutatói ösztöndíj	2015.02.01- 2015.03.10.
Csoba Judit	Manchester, Egyesült Királyság, az aktív munkaerőpiaci programok szerepe a tartósan munka nélkül lévők integrációjában – kutatói ösztöndíj	2015.05.01- 2015.05.08
Csoba Judit	Institut für Sozialpädagogische Forschung Mainz Spielräume: Baustelle und Bausteinesozialer Gerechtigkeit in Deutschland und Europa	2016.02.25 2016.02.26
Engler Ágnes	Erasmus Jesuit University Ignatianum in Krakow	2017
Engler Ágnes	Catholic University of Sacred Heart in Milan	2015
Engler Ágnes	Catholic University of Sacred Heart in Milan	2018
Erdei Gábor	Erasmus: Masaryk University, Brno	2019
Fodor Szilvia	Campus Hungary, oktatói rövid tanulmányút, Dallas Baptist University, Dallas, Texas, USA.	2015. április 7-14.
Fodor Szilvia	CEEPUS Freemover Scholarship, Közép-európai Felsőoktatási Csereprogram, University of Rijeka	2019. május 13-19
Kovács Imre	Erasmus Oktatói program Univ. Pisa	2016
Kovács Imre	Erasmus Oktatói program Univ. Calabria, Cosenza	2016
Kovács-Nagy Klára	Nemzeti Kiválóság Program	2013-2014
Kovács-Nagy Klára	Új Nemzeti Kiválóság Bolyai+	2018-2019
Kovács-Nagy Klára	MTA Bolyai János Kutatási Ösztöndíj	2016-2019
Kovács-Nagy Klára	Erasmus: Catholic University of Sacred Heart in Milan	2018
Pusztai Gabriella	Szentágotthai János Tapasztalt Kutatói Ösztöndíj	2013-2014
Pusztai Gabriella	Jean Monnet: Catholic University of Sacred Heart in Milan	
Pusztai Gabriella	Erasmus: Jesuit University Ignatianum in Krakow	2018
Rácz Andrea	Bolyai Kutatási Ösztöndíj	2017-2020
Rácz Andrea	ÚNKP Kutatási Ösztöndíj	2018-2019
Rácz Andrea	University of Barcelona, Spain	2018
Rácz Andrea	Roma Tre University	2018
Rácz Andrea	Madrid, Spain, University of Complutense	2018
Rácz Andrea	Napoli, Italy, Università Degli Studi di Napoli Federico II.	2016
Rácz Andrea	Pamplona, Spain, Public University of Navarre.	2015
Rébay Magdolna	MTA Bolyai János Kutatási Ösztöndíj	2014-2017
Rébay Magdolna	Bécsi Collegium Hungaricum Ösztöndíj	2019
Takács-Miklósi Márta	Erasmus: Vrije Universiteit Brussels	2017
Takács-Miklósi Márta	Erasmus: University of Cambridge	2018

4. A doktori iskola működése

4.1. A doktori iskola vezetője

A DI vezetője Pusztai Gabriella, a Debreceni Egyetem teljes idejű munkaviszonyban foglalkoztatott, MTA doktora címmel rendelkező egyetemi tanára. Az MTA Bolyai

plakettjével (2007) és Nemzeti Kiválóság Díjjal (2015) kitüntetett kutató. Két alkalommal Bolyai János Kutatási Ösztöndíjat (2003-2006, 2008-2011) valamint egy alkalommal Szentágothai János Tapasztalt Kutatói Ösztöndíjat (2013-2014) nyert el, három OTKA és több nemzetközi kutatás (FP6, HURO, Visegrad Fund) vezetője.

Publikációs tevékenysége aktív, folyamatos: 90 folyóiratcikke (ebből 33 idegennyelvű), 80 könyvfejezete (26 idegen nyelvű) valamint 3 magyar nyelvű monográfiája mellett a 2015-ben megjelent egy angol nyelvű monográfiát (*Pathways to success in higher education: Rethinking the Social Capital Theory in the Light of Institutional Diversity. Frankfurt am Main: Peter Lang Verlag*) sorolja fel a Magyar Tudományos Művek Tára. A nemzetközi folyóiratcikkei között impakt faktorral rendelkező és Q1-4 cikkek is szerepelnek. Utolsó tudományos fokozata megszerezése óta közel száz külföldi szerző hivatkozott műveire, a WOS-ben vagy Scopusban megtalálható idézetek száma 11. Több, mint tíz nemzetközi szerzőgárdával készült tanulmánykötetet tart számon neve alatt az MTMT. Ezek közül az utóbbi években készültek a következők: *Comparative Research on Teacher Education* (2014, co-ed), *Current Questions in Education Policy Research* (2014, co-ed), *Teacher Education: Case Studies in Comparative Perspective* (2014, co-ed), *Development of Teacher Calling in Higher Education* (2015, co-eds) és *Professional Calling in Higher Education* (2015, co-ed). E kutatások során 65 külföldi kutatóval dolgozott együtt. Összes független hivatkozásainak száma: 1385.

Az utóbbi öt évben koordinált kutatásai közül kiemelkedik az *Institutional Effect on Student Achievement in Higher Education* (2013-16) valamint a *Társadalmi és szervezeti tényezők hatása a felsőoktatási lemorzsolódásra* (2017-2020) című NKFI kutatás. Emellett résztvevője a Vallási változás Magyarországon (2016-2019) című NKFI kutatásnak. Öt doktorandusz védte meg disszertációját vezetésével, 2009 óta törzstag, 2012 óta a Neveléstudományi Program, 2014 óta a HTDI vezetője.

Az MTA Pedagógiai Bizottságának alelnöke, az MTA II. osztályának nem akadémikus közgyűlési képviselője, az Országos Tudományos Diákköri Tanács alelnöke és számos további hazai szakmai szervezet tagja, illetve vezetője (az MTA TEB tagja, az MTA Bolyai János Kutatási Ösztöndíj Zsűri tagja, az MTA Nevelésszociológiai albizottságnak, a Doktoranduszok Kiss Árpád Egyesületének valamint a HERA Oktatásszociológiai Szakosztályának elnöke, a MPT Szakmai Kollégiumának tagja, NKFI Bölcsész- és Társadalomtudományok Kollégiumának tagja, MAB Bölcsészettudományi Bizottság tagja). . Korábban az MSzT Vallásszociológiai szakosztályának elnöke volt. Nemzetközi szervezetek közül az *European Educational Research Association* (EERA) két networkjéhez kapcsolódik (*Research in Higher Education és Communities, Families and Schooling in Educational Research*), emellett tagja az *Association for Teacher Education in Europe* (ATEE), valamint az *International Study of Religion in Eastern and Central Europe Association* (ISORECEA) és a *BSA Sociology of Religion Study Group*-nak, 2006-tól 2009-ig a *Religions and Values: Central and Eastern European Research Network Governing Board* tagja és 2011-ben a *Teacher Education Central and Eastern European Research Network* (TECERN) kezdeményezője. A milánói Catholic University of Sacred Heart Jean Monnet professzora (2017, 2019). Az ECER és az ESA konferenciák rendszeres előadója, idegen nyelvű konferencia előadásainak (43).

A hazai folyóiratok (köztük a Magyar Pedagógia, a Hungarian Educational Research Journal, a Neveléstudomány, a Mediárium, a Kapocs és a Journal of Adult Learning, Knowledge and Innovation) mellett több nemzetközi szakfolyóirat szerkesztőbizottsági tagja (*Journal of Social Research & Policy, Religion and Society in Central and Eastern Europe, Annals of the University of Oradea, Sociology-Philosophy-Social Work Fascicle és Disputationes Scientifcae*). 2019-ben Central European Journal of Educational Research címen nemzetközi oktatáskutatási folyóiratot alapított.

4.2. A doktori iskola szervezete

A DI négy programból áll (filozófia, neveléstudományok, pszichológia, szociológia), amelyek integratív működését fentebb jeleztük. A programok hálózatosan szerveződnek; alprogramokból épülnek föl, a doktori iskola felépítése is ennek megfelelő. A DI irányításában a programok vezetői lényeges szakmai és adminisztratív szerepet vállalnak. A DI vezetője mellett működik az ügyvezető és a DI titkára. A 2009-től működő ügyvezető a DI vezetőjét segíti konkrét ügyekben és a programok működésének koordinálásában. A DI titkára az iskolai szintű adminisztrációt végzi. Az egyes programokban programtanácsok működnek. A programok adminisztrációját a programtitkárok végzik, illetve koordinálják. A DI működését működési szabályzatunk részletesen tartalmazza. A DI honlapjának karbantartásért a DI titkára felelős, a karbantartást az ügyvezető felügyeli. A DI szervezetének bemutatásához lásd még a MAB által 2009-ben elfogadott, 2014-ben és 2019-ben átdolgozott pályázati dokumentációnkat: Javaslat a Humán Tudományok Doktori Iskola megfelelésének biztosítására.

4.3. A doktori iskola helye az intézmény szervezetében

A doktori iskola tudományterületileg a jelenleg érvényes besorolás szerint interdiszciplináris jellegű. A Magyar Akkreditációs Bizottság besorolása szerint egyrészt bölcsészstudományok (filozófia, pszichológia, neveléstudományok), másrészt társadalomtudományok (szociológia és társadalompolitika) kapnak benne helyet. A DI szervezeten belül a bölcsészettudomány területén működik, nem utolsósorban azért, mert a Debreceni Egyetemen hagyományosan itt van a tanárképzés szervezeti súlypontja is. A tudományterület doktori iskoláival való viszonyban érvényesítjük az interdiszciplinaritás elvét, kooperálunk a Debreceni Egyetem számos más egységével, illetve kutatóival, melynek főként a tanárképzés bázisán működő interdiszciplináris kooperáció képezi az alapját.

A HTDI Modern Filozófia programjának kutatásai több ponton kapcsolódnak az Irodalomtudományi DI munkájához. Szűkebb értelemben a Neveléstudományi Doktori Program Alkalmazott Oktatáskutatás című alprogramja kötődik a tanárképzéshez, itt elsősorban a tanárképzés, a tanári tevékenység, az iskolai tanítás témakörében folynak kutatások, de ebben az alprogramban kapnak helyet az ún. diszciplináris didaktikai kutatások is. A képzési és kutatási kínálat a természettudományoktól a humán tudományokon keresztül a zene- és sportpedagógiáig terjed. A Neveléstudományi Doktori Program az inkluzív pedagógiai kutatások területén ugyanakkor az egészségügyi karokkal is együttműködik. A Debreceni Egyetem Zeneművészeti karának professzoraival kooperálva megszerveződött a zeneoktatási kutatásokkal foglalkozó kutatócsoport, mely az MTA Pedagógiai Tudományos Bizottságának Tantárgy-pedagógiai Albizottságában és az Országos Neveléstudományi Konferenciákon is bemutatkozott. Az oktatáspolitikai kutatásokban a Neveléstudományi Program a DE Állam és Jogtudományi Karával és a DE TTK Társadalomföldrajzi és Területfejlesztési Tanszékével működik együtt az egyetemen belül. Emellett a pszichológiai programban az orvos- és egészségtudományi aspektussal is színesítjük a képzést. A HTDI Neveléstudományi Programja az utóbbi évtizedben az egyetem pedagógusképzéssel vagy ezzel rokon szociális, segítő szakemberképzéssel foglalkozó karain dolgozók számára, a Pszichológiai Program a DE Magatartástudományi Intézet oktatóinak is biztosította a tudományos minősítés lehetőségét. Az interdiszciplinaritás tartalmi-együttműködési elve szerint jött létre a Filozófia Program kezdeményezésére az alkalmazott etikai kutatócsoport.

4.4. A doktori iskola nemzetközi és hazai kapcsolatai

Nemzetközi kapcsolatok

Az iskola nemzetközi aktivitásainak egyik súlypontját az Erasmus-kapcsolatok jelentik, a másik lényegi elem az iskola törzstagjainak, oktatóinak hazai és nemzetközi kapcsolataiból áll. Szerződéses Erasmus-kapcsolatban állunk számos egyetemmel. A Filozófia Programban Westfälische-Wilhelms Universität Münster, Freie Universität Berlin, Karl Eberhard Universität Tübingen, Universität Lüneburg, The Queen's University of Glasgow, Universität zu Köln, a Neveléstudományi Programban a berlini Humboldt Egyetem, a Leideni Egyetem, a kasseli Felsőoktatáskutató Központ, a Stockholmi Egyetem, a brnoi Masaryk Egyetem és a Westfälische-Wilhelms Universität Münster, a Pszichológia Programban a Bécsi Egyetem, az Utrechti Egyetem, a Nijmegeni Egyetem, Varsói Társadalom- és Bölcsészettudományi Iskola, a hallei Martin Luther Egyetem, Padovai Egyetem, Gironai Egyetem, Universiteit van Amsterdam, Jacobs Universität Bremen, University of Glasgow, Karl Franzes Universität Graz, Katholieke Universiteit Leuven, Universidad Lisboa, Universidad Complutense de Madrid, Universität Oldenburg, Università degli Studi di Padova, Tartu Ulikool, Eberhard Karl Universität Tübingen a partnereink.

További tartós nemzetközi együttműködések a Filozófiai Programban: Humboldt Universität zu Berlin, Berlin-Brandenburgische Akademie der Wissenschaften, Fernuniversität Hagen, Indiana University (Bloomington), Universiteit Tilburg, Katholieke Universiteit Leuven, City University of New York (CUNY) valamint Columbia University, University of North Florida, Jacksonville, Komazawa University, Tokio, Europäische Akademie bei Bonn, Friedrich Schiller Universität Jena, Babeş-Bolyai Egyetem Kolozsvár, Nagyvárad Állami Egyetem. Ezek a kapcsolatok beépülnek a PhD-képzésbe is. Közös kutatási projektek, közös témavezetés, konferenciák, publikációk fémjelzik e kapcsolatok hatékonyságát.

A Neveléstudományi Program együttműködik a tanárképzés szervezeteivel, valamint a nevelés- és oktatáskutatás nemzetközi (EERA) és hazai (HERA) szervezetével. Nemzetközi kapcsolatai a Felsőoktatási Kutató és Fejlesztő Központ (CHERD) nemzetközi tanácsadó testületén keresztül az európai oktatáskutatás elismert szaktekintélyei felé mutatnak. A tanácsadó testület tagjai: Marek Kwiek, a poznani Adam Mickiewicz Egyetemről (PL), Guy Neave, a Komparatív Felsőoktatás-politika professzora a Twentei Egyetem Felsőoktatás-politikai Kutatóközpontjában (CHEPS) és a párizsi Research International Association of Universities igazgatója, Jürgen Schriewer, az Összehasonlító Neveléstudományi Tanszék professzora a Humboldt Egyetemen Berlinben, Ulrich Teichler, az International Centre for Higher Education Research Kassel (INCHER-Kassel) igazgatója és professzor a Kasseli Egyetem Társadalomtudományi Intézetében, Don Westerheijden, a Center for Higher Education Policy Studies (CHEPS) tudományos munkatársa a Twentei Egyetemen, Tadeusz Zasępa, PhD. a Rózsáhegyi Katolikus Egyetem professzora (SK), Pavel Zgaga, a Ljubljani Egyetem Neveléstudományi Karának professzora és a CEPS (Centre for Educational Policy Studies) igazgatója, (SLO). További szakmai kapcsolataink a nemzetközi kutatási projektjeinkhez kötődnek, a REVACERN (Religion and Values Central and Eastern European Research Network) projektben vált partnerünkkel a University of Vienna (A), az Adam Mickiewicz University (PL), a University of Ljubljana (SLO), a Masaryk University (CZ), az Institute for Social Research (HR), a Center for Interreligious Dialogue and Conflict Prevention (BG), Ukrainian Academy of Science (UA), a Max Weber Foundation (RO), a

Warsaw University (PL), a Comenius University (SK). A HERD (Higher Education for Social Cohesion) projektben a következőkkel dolgozunk együtt: University of Oradea, Partium Christian University Oradea, Emanuel University Oradea, and Babeş-Bolyai University, Branch Satu Mare (from Romania), Ferenc Rákóczi II. Transcarpathian Hungarian Institute and National University of Uzshorod (UA). A TECERN (Teacher Education Central and Eastern European Research Network) keretében pedig a következő intézmények kutatói működnek együtt: Università Cattolica del Sacro Cuore (I), Catholic University in Ruzomberok (SK), Matej Bel University (SK), University of Hradec Kralove (CZ), Palacký University in Olomouc (CZ), University of Opole (PL), Jesuit University Ignatianum in Krakow (PL). A Neveléstudományi Program oktatói Erasmus kapcsolatai: Nagyvárad Állami Egyetem (RO), Humboldt Universität zu Berlin, Masaryk Egyetem Brno, Kasseli Egyetem, The Danish School of Education, Oxfordi Egyetem, Maastricht Center for Transatlantic Studies (NL), Vilniusi Egyetem (LT), University of Hawaii at Manoa School of Education (USA), Syracuse University (USA).

A Pszichológia Program további nemzetközi kapcsolatai: Atlantis Project, Marshall University, Institute of Psychology (Joe Wyatt), West Virginia (USA), Warsaw School of Social Sciences and Humanities, Charlestoni Egyetem (Charleston, WV, USA). Management and Law, Institute of Economics, Kazan (RU), Netherlands Institute for Advanced Study in the Humanities and Social Sciences (NL), University of Vienna, Department of Applied Psychology: Work, Education, Economy (Erich Kirchler és Christoph Kogler) (A), Leopold Franzens University, Department of Medical Psychology (A), University of Leuven Institute of Psychology (B), Sapientia Hungarian University of Transylvania, Faculty of Public Health (RO), Ohio State University (USA), Nijmegen-i Katolikus Egyetem Tehetségkutató Központja (NL).

A Szociológia és Társadalompolitika Program nemzetközi kapcsolatai: Evangelische Fachhochschule Darmstadt (Németország), Johannes Gutenberg-Universität Mainz (Németország), Universidad Pública de Navarra (Spanyolország), Katolike Hogeschool Kempen Geel (Belgium), National University Of Ireland, Cork (Írország), Vysoka Skola Vereniye Spravy A Mezinarodnich Vztahu V Praze (Csehország), Universitatea "Ovidius" Constanta (Románia), University of Eastern Finland /Korábban: University of Kuopio Finland/ (Finnország), Universitatea din Oradea (Románia), HUMAK University of Applied Sciences (Finnország), Université Paris 13 – Paris Nord (Franciaország), Mykolas Romeris University Vilnius (Litvánia), Katolícka Univerzita v Ruzomberku (Szlovákia), Freie Universität, Berlin (G), Internationale Institute for Social History-Amsterdam (NL), Johannes Gutenberg Egyetem, Institut für Sozialpädagogik, Mainz (G), Thomas More Egyetem, Institut für Sozialarbeit, Geel (B), University of Eastern, Department of Social Sciences (FIN), University College Cork, Institute of Applied Social Sciences (UK), Partium Egyetem Nagyvárad, Szociális Munka Tanszék (RO), Mykolas Romeris Egyetem, Vilnius, Faculty of Social Technologies (LT), EURISPES Rom, Instituto di Studi Politici, Economici e Sociali Osservatio Europeo sulla Qualita Sociale (I), Univ, Sorbonne LADYSS (UK), Helsinki University, Swedish School for Social Sciences (FIN), Abo Academy, Institute of Sociology, University Florida, Valencia, Department of Social Geography (E), Lodz University, Department of Sociology (PL), Earth and Life Sciences, Wageningen, Department of Rural Sociology (G), Jagellow University, Department of Sociology (PL), Polish Academy of Sciences, Institute of Philosophy and Sociology (PL), Czech Academy of Sciences, Institute of Sociology (CZ), Chinese Academy of Social Sciences, Institute of Sociology (PRC), Cardiff University, Institute of Sustainable Development and Planning (UK).

A doktori iskola kutatói sok szállal kötődnek a határon túli magyar felsőoktatási intézményekhez, ezt egyrészt közös kutatások, másrészt a határon túli doktoranduszok jelentős aránya, valamint a képzésbe meghívott kutatók és oktatók fémjelzik.

Hazai kapcsolatok

A Filozófia Program főbb hazai kapcsolatai: MTA Filozófia Intézet, MTA Irodalomtudományi Intézet, Lukács Archívum, ELTE BTK Filozófiai Intézet, Szeged, Pécs, Miskolc Filozófiai Intézetei, Egri Eszterházy Károly Főiskola, Nyíregyházi Egyetem. Ezeket a kapcsolatokat a doktorképzésben is kamatoztatjuk. A Neveléstudományi Program hazai kapcsolatai: Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, Eszterházy Károly Főiskola, Nyíregyházi Egyetem, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Miskolci Egyetem, Budapesti Corvinus Egyetem, Pécsi Tudományegyetem, Szegedi Tudományegyetem. A Pszichológia Program keretében az elméleti-alapkutatási tematikák között az MTA Pszichológiai Kutatóintézetével kooperációban végzett figyelmi kutatások emelendők ki. A Szociológia és Társadalompolitika Program hazai kapcsolatai: MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Szociológiai Intézet, MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Politikatudományi Intézet, ELTE Társadalomtudományi Kar Szociológia Intézet, ELTE Társadalomtudományi Kar Szociális Tanulmányok Intézet, Budapesti Corvinus Egyetem Társadalomtudományi Kar, Szegedi Tudományegyetem Egészségtudományi és Szociális Képzési Kar, Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Pécsi Tudományegyetem Juhász Gyula Kar, Széchenyi István Egyetem Petz Lajos Egészségügyi és Szociális Intézet.

5. C-SWOT analízis

5.1. C(onstraints): Külső korlátok, feltételek

A Humán Tudományok Doktori Iskola bölcsész tudományterületen működik, nyelvtudományi, irodalomtudományi és történettudományi doktori iskolák társaként a Debreceni Egyetemen. Ez az alapvető adottság intézményi helyzetét és tevékenységeit befolyásolja. A szellemi tudományok kultúrájának és intézményes formáinak megfelelően dolgozunk, ezek tudományszervezési szabályozásait, előírásait és követelményeit követjük. A DI jelentkezői bölcsész, társadalomtudományi és tanári mesterképzésben szerzett végzettséggel rendelkeznek, a kutatók saját tudományterületeiként is ezeket preferálják. Ez a helyzet a PhD-témákat alapvetően meghatározza.

A Debreceni Egyetem részben azt a régiót szolgálja, amelyben működik, a határ menti, illetve a határon túli magyar lakta területeket. Észak-Alföld és Partium társadalmi meghatározottsága erőteljesen befolyásolja a hallgatók szociokulturális háttérét, családi indíttatását, műveltségét, értékorientációit. Az észak-alföldi régió „hátrányos helyzetű”, ami azt is jelenti, hogy akik itt kutatnak, oktatnak és tanulnak, azok nagyobb társadalmi különbségekkel néznek szembe, mint például a fővárosi doktori iskolákban tanuló, illetve oktató-kutató kollégáik. A DE Felsőoktatási Kutató és Fejlesztő Központjának vizsgálatai szerint a Debreceni Egyetemen, a bölcsész területen doktorálók a többi doktoranduszhoz képest alacsonyabb jövedelemmel rendelkeznek és otthonról hozott kulturális tőkéjük is szerényebb. Ezt az adottságot az egyetemi és kari vezetés, illetve az egyes oktatók erőfeszítései és nemzetközileg is számon tartott tudományos teljesítményei sem képesek teljes mértékben ellensúlyozni. Érzékelhető a vidékiségből fakadó kapcsolati tőke hiánya, a pályázati és kutatási lehetőségekből való kimaradás veszélye.

Az azonos tudományágakhoz kötődő doktori iskolák nem elég erős együttműködése mellett a túlcentralizált hazai tudományos intézményrendszer és az oktatói életpálya elbizonytalanodása ugyancsak a működési feltételek hátrányosabb eleme. Kockázatnak számít

annak a tudásnak a leértékelődése, relativizálódása, amellyel a mi területünkön működő kutatók, oktatók rendelkeznek. A normatív finanszírozás a doktori képzésben gátolja a minőségelv érvényesülését. Részben ezzel magyarázható, hogy a doktori képzés kutatói erőforrás-fejlesztésének érdekei sem esnek egybe a felsőfokú szakképzés, az alap- és mesterképzés valamint a szakirányú továbbképzésekben hasznosítható személyzet fejlesztésére irányuló érdekekkel.

A külső korlátok között megemlítendő a doktori képzés követelményeinek inadekvát meghatározása, mely előtérbe helyezi az elektronikus tanulmányi rendszerekben könnyelhető kurzusokat a kutatási részvétel hangsúlyozásával szemben. Megemlítendő továbbá a doktori védési eljárás meglehetősen formális értékelési rendszere csökkenti a tudományterületünkön mintegy kétszáz oldal terjedelmű és önálló kutatómunkán alapuló doktori értekezés minőségének súlyát azzal, hogy a védési teljesítménnyel és a szigorlat eredményével megegyező súllyal számít a fokozat összefoglaló eredményébe.

Külső korlátot jelent továbbá a predoktori ösztöndíjak rendszerének bizonytalansága. Eddigi tapasztalataink szerint a disszertációk megírásának időtartama túlnyúlik a három ösztöndíjas éven (a 2016-ban bevezetett képzési modellben még nem szereztünk elégséges tapasztalatot, hogy a túlfutás arányát megismerjük), s a munka mellett doktorálók számára lehetetlen a munkahelyi követelmények mellett egy független alkotói periódus biztosítása. A 2010-es évek második felében a megváltozott szerkezetű doktori képzés mellett az osztatlan tanárszakos jelentkezők számát a Klebelsberg ösztöndíjasok aránya valamint a nyomott felsőoktatási bérek és a posztdoktori ösztöndíjak gyenge kínálata is befolyásolja a doktori iskolánk működését.

5.2. S(trengths): Erősségek

Az iskola egyik legfontosabb erőssége az említett hagyományok megtartó erejében és az innovációs készségek domináns jelenlétében rejlik. Olyan egyetemen dolgozunk, amelynek tradíciói a reformáció elterjedésének időszakára nyúlnak vissza, melynek alapvető vonása a tudományos kutatás iránti elköteleződés. Ez a szellem – a tudás kulturális ereje és a megújulásra való képesség – áthatja az iskola programjait, az oktatókat-kutatókat és a hallgatókat is. Legalább ennyire fontos a DI interdiszciplináris jellege, mint megújulásra ösztönző erő. Ezt fentebb részletesen tárgyaltuk, fő irányát programonként is valamint a DI egészét illetően is ez a megújulási törekvés határozza meg. Az utóbbi években tovább erősöső nemzetközi kapcsolatokkal kibővített kutatócsoportok a doktori képzés erősítését és a korszerű tudás közvetítését is szolgálják.

A filozófia, a pszichológia, a neveléstudományok, és a szociológia széles körű tudományos közege igen vonzó a hallgatók számára, akik sokszor épp azért ide adják be a jelentkezési lapjukat, mert ezen a széles spektrumon könnyebben vélik megtalálni kutatási területeiket. A specializálódás és az interdiszciplinaritás az egyéni életpályák indulásánál játszott szerepén túl metodológiai szempontból is jól megfér egymással. Azt lehet mondani, hogy az integratív tudományos szemlélet elsajátítása hosszú távon is előnyt jelenthet a kutatási téma révén specializálódó doktoranduszok számára. Több intézettel és kutatóval, ezáltal többféle látásmóddal és metodológiával kerülnek kapcsolatba a képzés folyamán, mintha csak egyetlen szakterülethez és ennek intézményeihez kötődnének.

A doktori iskola további erőssége a nyitottság a gyakorlati területek felé, mind a négy tudományterület esetében. Erősségünk a doktori program és a képzés szervezettsége, az egyértelmű kritériumok, a hallgatói munka személyre szabottsága és ennek követése, ami személyes karriergondozást is jelenthet. A közös kutatómunka a doktoranduszokkal és a közös publikációk a pszichológia és a neveléstudományi doktoranduszok lehetőségei közé tartoznak.

Erősségeink között említendők a programok nemzetközi kapcsolatai: mind a négy program széles hazai és nemzetközi tudományos kapcsolathálójával rendelkezik. Az Erasmus kapcsolatok magas száma nemcsak a karon, hanem az ország más megfelelő intézményeihez viszonyítva is kiemelkedő. A meghívott külföldi kollégák a DI hallgatói számára közös doktori kurzusokat tartanak, így a hallgatók kapcsolatokat építhetnek ki a többi program meghívott hazai és külföldi szakembereivel, saját szakmájuk és a közelálló szakmák terminológiáját idegen nyelven gyakorolhatják. A nemzetközi kapcsolatok a Debreceni Egyetem Felsőoktatási Kutató és Fejlesztő Központja jóvoltából is további bővülésen mentek keresztül.

A filozófia, pszichológia és a szociológia program révén a DI erőssége az MTA kutatóközpontokkal való aktív kapcsolattartás, melynek például az UNKP pályázatok esetén is előnyeit látják a pályázó hallgatók. A MTA Kutatóintézeti hálózatának lényeges hiányossága az oktatáskutató intézet hiánya, azonban a neveléstudományi program kutatási orientációja miatt az MTA TK Kisebbségkutató Intézetével tart fenn erős kapcsolatot.

Az ország talán legszélesebb képzési és kutatási spektrumával rendelkező egyeteme a Debreceni Egyetem, amely mint háttér magas színvonalú együttműködési formák széles kínálatát biztosítja. Doktori Iskolánk rendszeresen kooperál a Nyelvtudományi, az Irodalomtudományi és a Történettudományi Doktori Iskolákkal közös kurzusok és tudományos rendezvények formájában. Ezt a formát a Magatartástudományi Intézettel, a Természettudományi és Technológiai, a Zeneművészeti illetve az Állam- és Jogtudományi karral való együttműködésre is kiterjesztettük. Erősségünk a minősített oktatók magas aránya, a széles oktatói bázis, a tutori elkötelezettséggel bíró témavezetők magas aránya és a hallgatóbarát kampuszkörnyezet.

A Filozófia és Neveléstudományi doktorképzésben erősség, hogy több mesterképzési és osztatlan szakra épül a doktori képzés bemenete. Megemlítendő az esztétikai képzés jelentősége is. Az esztétikai irányú szakosodás lehetőségének megteremtése évtizedes igény volt a DE Bölcsészettudományi Karán. Azóta bebizonyosodott, hogy az esztétika szakirány jól kapcsolódik a filozófiához, a művészettörténethez és a neveléstudományokhoz, de a pszichológiához vagy a kulturális antropológiához is. Sokoldalúan képzett, oktatásra, kutatásra, valamint a kulturális élet számos területén kreatív munkafeladatok ellátására alkalmas szakemberek felkészítésére került sor. Közülük néhányan minden évfolyamból a HTDI-ben kívánnak doktori fokozatot szerezni. Az önálló könyvtárak, a jelentős nemzetközi szakfolyóirat adatbázisok online elérhetősége és a széleskörű nemzetközi kapcsolatok valamint a kutatás-központú képzési struktúra azt szolgálja, hogy a hallgatók a képzés végére a disszertációjukat 80%-ban elkészíthessék, ami a doktorképzés eredményességét is erősíti.

A képzési struktúrából fakadó megnövekedett oktatói feladatok mellett rendszeresen publikálnak a kutatók magyar és idegen nyelven egyaránt, ezt a publikációs tevékenységet a program támogatja. Az utóbbi években a doktoranduszok több mint fele 3-5 éven belül megvédte disszertációját, noha az abszolutóriumok 3 éves érvényességi korlátját eltörölték. Az időkeretek felszabadítása óta az elhúzódó doktori tanulmányok sem értelmezhetők lemorzsolódásként, hiszen hosszabb távon szinte mindenki doktorál.

A Neveléstudományi Program a diszciplináris didaktika területén folyó kutatások révén a tanárképzésben résztvevő összes egyetemi egység oktatáskutatóit integrálja. A Debreceni Akadémiai Bizottság különböző szervezeti egységei fontos elemei az együttműködési formáknak. Az erősségek között is megemlítendő az Egyetemi Könyvtár, az intézeti könyvtárak, a Kiss Árpád- és a Karácsony Sándor-Gyűjtemény könyvtári hagyatékaik révén biztosított könyvtári háttér. A Neveléstudományi Programban a felsőoktatási kutatási irány erőssége, hogy folyamatos gyakorlatot biztosít a gyakornokoknak speciális kutatási szemináriumot biztosít, viszonylag nagy érdeklődést keltő, kurrens és nemzetközi térben jól előadható és publikálható témákat, intézményesült kutatóhálózatot és nemzetközi

kapcsolatokat tud maga mögött. Az Oktatókutatás és Alkalmazásai Alprogram működésének erősségei a specializált kutatási szeminárium és a viszonylag nagy érdeklődés, különösen a zenepedagógia oldaláról. A felnőtt-, szakképzési és közművelődési kutatási irány erősségei az állandó hallgatói érdeklődésnek köszönhetően évente belépő egy-két új doktorandusz, a jól működő kapcsolat a HERA Szakképzési Szakosztályával, a konferenciák szervezésében, konferenciákon való részvételben az oktatók és a doktoranduszok aktivitása, a szakképzési kollégium iránti folyamatos érdeklődés a hallgatók részéről valamint, hogy a tématerületen dolgozó, s a társprogramokhoz tartozó egyetemi oktatók aktív bekapcsolódik az alprogramhoz kötődő képzésbe. A nevelés- és művelődéstörténeti kutatási irány erőssége az állandó hallgatói érdeklődés és a jól működő hazai kapcsolatrendszer a HERA Neveléstörténeti és Összehasonlító Neveléstudományi Szakosztályával és az MTA Neveléstörténeti albizottságával valamint a középgenerációhoz tartozó, ambiciózus oktatói és alumnusi kör.

A Pszichológia Program erősségei, hogy a képzési kurzus kínálata változatos és magas szintű, a szervezett képzés hat féléve, az abszolutóriumtól a fokozatszerzésig és a fokozatszerzési eljárás jól szervezett, igényes. Az utóbbi években jelentős előrelépés történt a doktoranduszok magas minőségű, nemzetközi publikációk megjelenésével lezáruló kutatásokba való bevonása irányában.

A Szociológia Program erősségei, hogy a humánerőforrás és a technikai feltételek, infrastrukturális háttér egyaránt rendelkezésre állnak a program működtetéséhez. Erőssége, hogy a doktori iskolán kívül is gazdag kapcsolódási lehetőségek állnak rendelkezésre a kiemelt kutatásokhoz, erős kutatóintézeti kapcsolatokkal rendelkezik, elsősorban az MTA Társadalomtudományi Kutatóközpontjának intézeteihez, és erősek a külföldi kapcsolatok (17 Erasmus szerződéssel regionális elsőséget mutat fel). A Szociológia Program jól profitál a saját programon belüli multidiszciplinaritásból is (szociológia, szociálpolitika, politikatudomány, társadalomtörténet). A publikációs aktivitás folyamatos motiválására kiváló publikációs felületet indított el (Metszetek című orgánus).

Összefoglalóan elmondható, hogy az iskola megfelelő létszámú és felkészültségű oktatói stábbal (195 fős oktatói létszáma színes, sokoldalú kutatói tapasztalattal és sokrétű kapcsolatrendszerrel), jól felépített, a doktoranduszok szakmai fejlődését szolgáló képzési struktúrával, a doktoranduszi karrierpályákat menedzselő szemlélettel rendelkezik. Az iskola emellett az egyetlen doktori iskola az országban, amelyben felkészültek a felnőttképzési kutatások területén (andragógia) doktorálni kívánók fogadására, az egyetlen a régióban, ahol filozófiából, esztétikából, neveléstudományból, pszichológiából és szociológiából fokozatot lehet szerezni. Pszichológiából az országban csupán három doktori iskola működik, s a vidéki egyetemek közül a PTE mellett az egyetlen, ahol a szociológia és a neveléstudomány határterületén doktorálni lehet. A diszciplináris didaktika területén folyó kutatásokat ilyen széles spektrumon az országban máshol nem fogja össze doktori képzés.

5.3. W(eaknesses): Gyengeségek, javítandó területek

Elsősorban a motivációs rendszer hiányosságai említendőek: az anyagi elismerés esetlegessége, illetve, hogy az doktorikurzusok oktatói óraszámába számítás nehezebben megragadható és ezért nem egyenletes. További probléma a minőségi oktatói utánpótlás, az alacsonyabb képzési szinteken való helytállással való érdekellentétek és az oktatói túlterheltség a többi képzési szinten.

A Filozófia Program gyengeségei a működési feltételekből (alacsonyan meghatározott államilag finanszírozott létszám) és az infrastruktúra állapotából (a számítógépek elöregedtek, s a forráshiány miatt nehéz pótolni az eszközöket) adódnak. A publikációs lehetőségek beszűkülése (folyóiratok megszűnése) nehezíti a publikációs tevékenységet, s az abszolutórium megszerzése után, munka mellett egyre nehezebb tudományos munkát végezni,

ha nem humán képzési területen helyezkedik el a jelölt. Problémát jelent a lemorzsolódás, a program a működési feltételeinek biztosítása miatt kénytelen magasabb térítési díjat kiírni, aminek a befizetése nagy anyagi terhet jelenthet azoknak a hallgatóknak, akiknek egzisztenciális körülményei rosszabbra fordulnak. A munka mellett doktorálók ösztöndíjas képzésbe való bekapcsolódása egyelőre nem biztosított.

A Neveléstudomány Program gyengeségei alprogramonként haladva a következők: a köz- és a felsőoktatási kutatásban a kutatás jellege miatt erős módszertani tudást és költséges szoftver és hardver háttérrel igényel. A közoktatási kutatások közül a neveléstörténeti kutatások gyengesége, hogy e kutatások terén kevés a nemzetközi együttműködés, a specializáció miatt kevesebb hivatkozás érhető el, ezért az alprogramnak nincs saját törzstagja és nincs saját akadémiai doktora. Az Oktatáskutatás és Alkalmazásai Alprogramban a belépő –többnyire tanárszakos – hallgatók kutatómódszertani ismeretei általában pótló, felzárkóztató kurzusok szervezését igénylik. A diszciplináris didaktika sajátosságai miatt gyakori a társ-témavezetés, valamint a képzés második-harmadik szemeszterében bekövetkező témaváltás a témavezetői erőforrások átstrukturálását igényli. A Felnőttképzési Alprogramban kevés az alprogram tematikájába illeszkedő finanszírozott kutatás, a gyakorlatorientált kutatások miatt nincs a területnek akadémiai doktora, egyetemi tanára. A Pszichológia Program gyengeségei az ösztöndíjas hallgatók kis létszámából adódnak, ezeken kívül a kurzusok nem minden esetben érik el a kívánt hatékonyságot. A Szociológia Program gyengeségei a rövid működési időszakból, az infrastruktúra fejlesztési lehetőségeinek hiányából (pl. a legmodernebb adatfeldolgozó szoftverek beszerzése, stb.) adódnak.

Közös gond, hogy a doktori iskola anyagi háttere nem teszi lehetővé a törzstagok, témavezetők és a doktoranduszok nemzetközi szervezeti tagságának, idegennyelvű publikációs költségeinek és konferencia-részvételének az igények szerinti finanszírozását, noha általános tapasztalat, hogy a kutatási eredményeink ritkaság értéke és színvonala a legmesszebb menőig megállja a helyét a nemzetközi tudományos térben. A doktori képzésbe fektetett munka általában nem számít be az oktatók óraszámába, valamint az eredményes doktori kurzusvezetői és témavezetői teljesítmény anyagi elismerésére nincsen forrás.

5.4. O(pportunities): Fejlesztési lehetőségek

A doktori iskolánkban részt vevő oktatók kutató munkájában el kívánjuk érni a nemzetközi szintet olyan esetekben, ahol ez még nem teljesen megfelelő, s ennek érdekében az eddiginél jobban szeretnénk élni a nemzetközi együttműködési lehetőségekkel. Célunk az egyetemen belüli kooperációs lehetőségek jobb kihasználása, (ami már megindult), a műhelymunka fejlesztése (a hasonló tematikájú dolgozatok „klaszterbe” sorolása, témavezetői iskolába szervezése). A létező oktatói kutatásokba még az eddiginél is jobban be kívánjuk kapcsolni a hallgatókat, ami minden területen maga után vonná a hallgatói publikációs lehetőségek javítását; erre irányult a Nagyerdei Almanach, a Metszetek, a Hungarian Educational Research Journal létrehozása is. A témavezetői hatékonyságot tovább kell növelni, a doktoranduszok, témavezetők, oktatók ösztönzési rendszerét javítani szeretnénk. Folytatjuk a közös témavezetés rendszerének bővítését, törekszünk az oktatók gyorsabb előmenetelére (habilitáció) és a törzstagok bővítésére, az akadémiai doktori pályázatok feltételrendszerének való megfelelés monitorozásra. Fejlesztendő a doktori iskola körüli reklámtevékenység (PR). Bár 2019-ben megújítottuk a doktori iskola honlapját, ez nem váltja ki a dinamikusabb megjelenést. A doktori programok közösségi médiában és az egyetemi hírlevélben való megjelenését erősíteni szándékozunk. A kutatási tevékenység és eredmények alternatív csatornákon való közzétételére törekszünk. Fontos a hallgatók bevonása nagyobb kutatási programokba, az oktatás és a felsőoktatás, valamint a felnőttoktatás és a szakképzési politikák alakításához és stratégiai céljaihoz kapcsolódó kutatásokba, az együttműködés a határon túli

és a kelet- és közép-európai kutatási partnerekkel, a Társadalomföldrajzi, a Regionális, a Közgazdasági Doktori Iskolákkal, Programokkal, a hallgatók bevonása az előkészületi fázisban lévő interdiszciplináris alkalmazott etika kutatócsoportba. Nem elhanyagolható az országos és a nemzetközi publikációs lehetőségek jobb kihasználása.

A Filozófia Program lehetőségei a működési feltételek javítása, külföldi ösztöndíjas hallgatók bevonása (pl. Balassi Intézet Márton Áron szakkollégiumának pályázatai), a személyi utánpótlás erősítése. Az infrastruktúrát pályázati forrásokból lehet fejleszteni a jövőben, a publikációs tevékenység pedig az online folyóiratokban rejlő lehetőségek jobb kihasználásával, online folyóiratok indításával fejleszthető. Az eredményesség a hallgatók ösztönzésével, támogatásával, a bővülő posztdoktori ösztöndíjas lehetőségek kihasználásával növelhető, míg a lemorzsolódás problémáját a tandíjfizetési könnyítés lehetőségeinek kidolgozásával (részletfizetés, tandíjcsökkentés), valamint a mentorálás javításával kívánjuk megoldani.

A Neveléstudományi Program lehetőségei a nulladéves felkészítés erősítésében és a módszertani előképzettség javításában rejlenek. A Debreceni Egyetem Felsőoktatási Kutató és Fejlesztő Központjának jelentősebb intézményi, hazai és nemzetközi megbecsülésének elérése szintén fontos lehetőség. Nemcsak a neveléstudományok, hanem az egész iskola számára lehetőség, hogy a neveléstudományi program személyi bázisára építve Debrecenbe települt a Kopp Mária Intézet a Népesedésért és Családokért Neveléstudományi Kutatóközpontja, melynek kutatási projektjeihez a doktoanduszok is tudnak csatlakozni. Fontos lehetőség az, hogy a nemzetközi folyóirat adatbázisokban nagyszűámú elismert (Q1-4) oktatáskutatással foglalkozó folyóirat van, melyeket a kutatási eredményeink közlése céljából meg lehet célozni. A program oktatói és doktoranduszai az utóbbi három évben folyamatosan küldenek publikációkat ezekbe a folyóiratokba, s az elhúzódó bírálati eljárások ellenére vannak már publikációs eredmények.

A Pszichológia Program számára lehetőséget jelent a tudományosan ígéretes, ám viszonylag fiatal kutatógeneráció megerősödése, amit az utóbbi évek habilitációi is mutatnak. Remény van arra, hogy az elkövetkező években több törzstag előrelépése várható. A pszichológiai doktori disszertációk értékét tovább igyekszik növelni a program a publikációs követelmények emelése révén. A Szociológia Program számára az infrastruktúra javítására elsősorban pályázati források bevonásával keressük a lehetőséget.

A DI számára lehetőséget jelent a tudományos kutatás alkalmazott és fejlesztő irányának presztízs növekedése, mely –remény szerint– az ilyen kutatásokat támogató pályázati kiírások szaporodásával fog járni. A gyakorlatközelű, fejlesztő kutatások, melyek az innovációs lendület élénkülésével is járhatnak, a neveléstudományi, pszichológiai és a szociológiai kutatások iránti érdeklődést is tovább erősíthetik.

5.5. T(hreats): Veszélyek

Egyik legnagyobb veszélyforrás, hogy a kutatások anyagi lehetőségeinek szűkülésével kell számolnunk (pl. sz. NKFI támogatás vidéki kutatócsoportok általi nehéz elérhetősége), ami nagyon hátrányosan érinti a doktorképzést, a hallgatók kutatómunkába való bevonásának lehetőségét, valamint a kutatói és oktatói életpálya-modell mintaként állítását. Az empirikus kutatásokon alapuló dolgozatok finanszírozása jelenleg is megoldatlan. A munka melletti képzés olyan nehézségeket vet föl, amelyek a színvonalat alááshatják. A doktori és a predoktori ösztöndíj-lehetőségek igen szűkre szabottak, noha a kutatói szocializáció elsősorban az ösztöndíjas munkálkodás során válik lehetővé. Komoly veszély az oktatói-kutatói ösztönző rendszer hiánya. EU-kompatibilitásra hivatkozva gyengül a habilitáció intézménye. A veszélyek között meg kell említenünk a MAB állandóan változó követelményrendszerét, ami nem kedvez a tervezhetőségnek. Veszélyt jelent a

társadalomtudományi területen reális tudománymetriai eredmények természettudományi területen elérhető mutatókkal való reflektálatlan összehasonlítása, illetve az egyes pályázatokon tapasztalható negatív megkülönböztetés.

Részletezve elmondhatjuk, hogy az oktatói gárdával kapcsolatban, bármennyire színvonalas legyen is az, kétségtelenül fennáll a korstruktúra kedvezőtlené válásának veszélye. A fiatal professzorok belépésének üteme nem követi a 70 éves kort átlépő törzstagok létszámnövekedésének arányát. A felsőoktatás intézményi reformja következtében elindult a professzorok 65 éves kori nyugdíjazásának folyamata, amely nincs összhangban a MAB által előírt irreálisan magas professzori létszám követelményekkel. Ennek a veszélynek a kivédésére a következő időszakban a személyi feltételekről szóló fejezetben említetteken kívül további tudományos előlépésekre lesz szükség mind a törzstagok, mind a professzori létszám biztosítása tekintetében.

A hallgatók tekintetében a hallgatói létszám és a jelentkezési arány növekedésére számítunk, s nem tekintjük iránymutatónak azokat a jóslatokat, amelyek a „hallgatói demográfia” szűküléséről szólnak. Ezek jórészt aktuális oktatáspolitikai viták közben fogalmazódnak meg, nem pedig a hosszútávú és nemzetközi tendenciák figyelembe vételével. Azt azonban még nem láthatjuk, mennyi és milyen mesterképzésből jelentkeznek majd hallgatók a doktori iskola programjaiba. A szabad bölcsészet, a pszichológia iránti érdeklődés egyelőre töretlen, a tanárképzés vonzereje az osztatlan képzési struktúrának köszönhetően dinamikusan növekszik, s a közösségszervezés és a közösségi nevelés, valamint a segítő szolgálatok (gyermekpszichológia, öregkor pszichológiája és pedagógiája, szociálpedagógia és szociális munkás) további bővülésére számítunk.

A szervezetről elmondhatjuk, hogy a Bologna-folyamat során átrendeződő felsőoktatási szervezetben a doktori képzés a helyén van, hiszen a többciklusú képzési rendszer csúcsán helyezkedik el, azonban nehézséget jelent a személyzeti kérdésekben való önállósága, sőt a tanszéki, intézeti, kari szervezeti struktúrának való alárendeltsége, ami főként a mennyiségi mutatók által vezérelt tanszéki-intézeti-kari személyzeti politikák és a doktori képzés minőségi oktatóigénye közötti feszültségben ölt testet.

Finanszírozás tekintetében az látszik, hogy egy klasszikus bölcsészettudományi doktori iskola finanszírozása kevesebbe kerülhet ugyan a természettudományokénál, viszont ez a kevesebb inkább csak központi (kötségvetési) finanszírozásból teremthető elő. A költségvetési finanszírozás további szűkülésével a jelenlegi kutatások jelentős hányada támogatás nélkül maradna. Ez nagy veszély. Annál is inkább, mert nemcsak a kutatók szabadidős tevékenységéről van szó, hanem a kutatói utánpótlás neveléséről. Finanszírozás nélkül viszont a működő projektek és közösségek visszafejlődnek, sőt meg is semmisülhetnek. Az oktatói közreműködési feltételek terén komoly veszély az anyagi hozzájárulás csökkenése, a doktori képzésben való oktatói-kutatói részvétel ösztönző rendszerének hiánya, a kutatómunka elvárásai nélkül is teljesíthető egyetemi oktatói pályafutás és az alacsonyabb tudományos teljesítménnyel is elérhető oktatói véglegesítés.

A doktori iskola majd mindegyik programjában rövidebb vagy hosszabb távon a legkomolyabb veszélyt jelent a költségvetési karcúsítás, az oktatói létszámstop és a leszállított professzori nyugdíjkorhatár mellett a megfelelő számú törzstag kar fenntartása, a fiatal kutatók várakozáshoz képest lassúbbnak bizonyuló előrelépése, a romló anyagi körülmények között az infrastruktúra pótlásának nehézsége és tudományos kutatás anyagi feltételeinek bizonytalan elérhetősége és stabilitása.

Debrecen, 2019. április 14.